

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

Česká reportážní fotografie se zaměřením na práci fotografa

Michaela Hankeho

Bakalářská práce

Bc. Anna Skopalová

Vedoucí práce: Ing. Petr Zatloukal

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedených informačních zdrojů a literatury.

Práce obsahuje: 76 433 znaků

V Olomouci dne .....

.....

Ráda bych poděkovala Ing. Petru Zatloukalovi za cenné rady. Dále děkuji Michaelu Hankemu za poskytnutí rozhovoru, na kterém je práce založena. V neposlední řadě děkuji své rodině a blízkým za podporu, trpělivost při mém studiu a psaní bakalářské diplomové práce.

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zaměřena na problematiku české reportážní fotografie, vývoji fotografie jako takové, významu, funkcím a žánrům žurnalistické fotografie. Podstatná část práce je věnována fotografovi Michaelu Hankemu, který se v roce 2017 a 2019 umístil na druhém místě v rámci soutěže World Press Photo, a díky tomu se dostal do podvědomí zájemců nejen o reportážní fotografii. Pomocí hloubkového rozhovoru je přiblížena právě osobnost Michaela Hankeho, společně s jeho příběhem, úspěchy, průběhem a pravidly jednotlivých fotografických soutěží a v neposlední řadě významu fotografií pro současnou společnost.

Klíčová slova

Fotografie, fotožurnalistika, česká reportážní fotografie, fotografická soutěž, World Press Photo, Czech Press Photo, Michael Hanke

Abstract

The bachelor thesis is focused on the issue of Czech reportage photography, development of photography, meaning, functions and genres of journalistic photography. A substantial part of the thesis is dedicated to the photographer Michael Hanke, who placed the second places in the photo competition of World Press Photo in 2017 and 2019. Thanks to that he got into the subconscious of those who are interested not only in reportage photography. With the help of an in-depth interview, the personality of Michael Hanke is introduced with his successes and the course and rules of individual photography competitions and last but not least, the importance of photographers for contemporary society.

Key words

Photography, photojournalism, Czech reportage photography, photo competition, World Press Photo, Czech Press Photo, Michael Hanke

Obsah

1 ÚVOD	8
2 CÍL A METODOLOGIE	9
2.1 Výzkumné otázky	9
2.2 Metoda	9
3 VÝVOJ FOTOGRAFIE.....	11
3.1 Klasická fotografie	11
3.2 Digitální fotografie	12
4 FOTOŽURNALISTIKA	15
4.1 Vývoj žurnalistické fotografie	15
4.2 Význam žurnalistické fotografie	16
4.3 Funkce žurnalistické fotografie	17
4.4 Žánry žurnalistické fotografie	18
4.4.1 Zpravodajské žánry	18
4.4.2 Publicistické žánry	18
5 ČESKÁ REPORTÁŽNÍ FOTOGRAFIE	21
5.1 Počátky české reportážní fotografie	21
5.2 Česká reportážní fotografie během 2. světové války.....	23
5.3 Česká reportážní fotografie do Sametové revoluce	23
5.4 Česká reportážní fotografie po Sametové revoluci.....	25
6. Praktická část.....	27
6.1 Počátky fotografování a vliv otce	27
6.2 Oblíbenci	29
6.3 Význam fotografů pro společnost.....	32
6.4 O úspěchu ve World Press Photo	33
7 ZÁVĚR PRÁCE.....	40
8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	41

Literatura	41
Další zdroje.....	41
9 PŘÍLOHY.....	I
Soutěžní kategorie World Press Photo	XIV
Soutěžní kategorie Czech Press Photo.....	XVII
Obrazové přílohy	XX

1 ÚVOD

“Fotografie je zásobníkem, obrazárnou naší paměti, je naším myšlenkovým aparátem. Nemyslíme v racionálních pojmech, nýbrž v obrazech. Teprve když začneme mluvit, formulujeme z obrazu pojmy a chápeme je. Velký díl poznání dnešního lidstva pochází z druhé ruky. Potřebujeme obrazy jako zprostředkovatele, protože touha po vědění a zvědavost jsou neukojitelné.”¹

Fritz Kempe

Reportážní fotografie se v současné době potýká s krizí v souvislosti s nástupem moderních technologií, díky kterým se reportážním fotografem může stát i majitel mobilního telefonu s lepšími fotografickými parametry. Právě tato skutečnost byla jedním z důvodů, proč jsem si téma české reportážní fotografie zvolila pro svou bakalářskou práci. Dalším důležitým aspektem při výběru tématu této bakalářské diplomové práce bylo i to, že půjde o historicky první akademickou práci právě o Michaelu Hankemu. Je opravdu s podivem, že o takové významné fotografické osobnosti prozatím žádné další práce nejsou k dispozici. Jedná se totiž o fotografa, který se během své velmi krátké kariéry již dvakrát umístil na druhém místě v nejdůležitější fotografické soutěži Word Press Photo. Se svými fotografickými soubory *Never Saw Him Cry* a *Youth Chess Tournaments* z roku 2017 a 2019 mu těsně unikla ta nejvyšší příčka. I přesto se jedná o velký přínos české fotografii jako takové.

Předkládaná bakalářská diplomová práce s širokým tématem *Česká reportážní fotografie se zaměřením na práci Michaela Hankeho* si klade za cíl čtenáře seznámit s důležitými historickými milníky ve vývoji fotografie klasické i digitální. V rámci jedné kapitoly bude popsán vývoj a význam žurnalistické fotografie, její funkce a konkrétní žánry, do které spadá i reportážní fotografie. Česká reportážní fotografie bude přiblížena v hlavní kapitole teoretické části práce, konkrétně její vývoj napříč historickým spektrem, společně s důležitými jmény na poli české reportážní fotografie.

Praktická část bakalářské práce bude věnována fotografu Michaelu Hankemu, který pomocí hloubkovému rozhovoru přiblíží své začátky, jeho příběh, inspirace a detaily, které visí za jeho světovými úspěchy. Pomocí odborné literatury a hloubkového rozhovoru se práce bude snažit zodpovědět předem stanovené hlavní i dílčí výzkumné otázky.

---

¹ Lábová 1990, st. 3

2 CÍL A METODOLOGIE

Hlavním cílem bakalářské diplomové práce je objasnit problematiku české reportážní fotografie. V rámci tohoto tématu budou vymezeny důležité historické milníky v rámci fotografie jako takové, a to od vývoje až po současnost, práce bude zaměřena na fotožurnalistiku a její význam, funkce a rozčlenění fotožurnalistických žánrů, pod které spadá právě reportážní fotografie. Jedním z představitelů současné české reportážní fotografie je i Michael Hanke, kterému se pomocí vybrané metody věnuje celá praktická část bakalářské práce.

2.1 Výzkumné otázky

Na počátku zpracování bakalářské práce byla vymezena jedna hlavní výzkumná otázka, společně s dalšími třemi vedlejšími výzkumnými otázkami, které se bakalářská práce bude snažit náležitě zodpovědět. Hlavní výzkumná otázka zní: „**Jakým způsobem rozvíjí Michael Hanke českou reportážní fotografii?**“ Mezi tři dílčí výzkumné podotázky patří:

- **Jaký význam mají podle Michaela Hankeho fotografové pro současnou společnost?**
- **Kdo se stal pro Michaela Hankeho inspirací?**
- **Jakým způsobem ovlivnil fotografa Michaela Hankeho při jeho tvorbě otec dokumentarista Jiří Hanke?**

Na tyto otázky hledá bakalářská diplomová práce odpovědi převážně v rozhovoru s respondentem Michaelem Hankem.

2.2 Metoda

Práce je tvořena díky shromáždění teoretických poznatků z odborné literatury, společně s hloubkovým rozhovorem s fotografem Michaelem Hankem. Rozhovor obsažený v této práci, vzniknul v únoru roku 2020 po vzájemné domluvě s dotazovaným. S respondentem byl veden předem připravený rozhovor po dobu 68 minut v Praze. Jako metoda dotazování byl zvolen hloubkový rozhovor, který je založen na výměně nositelů dvou rolí, které se během rozhovoru mohou střídát.² Ve většině případů je u hloubkového rozhovoru vhodnější, když je komunikační situace vyváženější a dotazovaný se necítí jako u výslechu a je mnohem přínosnější, když dostává od tazatele zpětnou vazbu. Je vhodné získat komunikačního partnera na svoji stranu, zaujmout jej tématem a obracet se na něj jako na klíčovou osobu, která výraznou měrou pomáhá

---

² Sedláková 2014, st. 213

danému výzkumu. Ve správně vedeném rozhovoru je informant rovnoprávným partnerem, který má právo i možnost neodpovídat na jakoukoli otázku.³ Mezi zásady, které napomůžou správnému vedení rozhovoru Sedláková řadí klidné prostředí, ve kterém by se rozhovor měl odehrávat. Je vhodné co nejvíce vyjít dotazovanému vstříc a nechat na něm, aby sám zvolil místo i čas pro poskytnutí rozhovoru. Důležitá je také předem dohodnutá přibližná délka rozhovoru, příliš dlouhý rozhovor může být náročný a neefektivní pro obě strany. Klíčovou roli hraje sám tazatel, převážně pak to, jaké je jeho charisma, způsob vystupování, způsob řeči a v neposlední řadě jeho profesionalita. Je třeba si vždy pamatovat to, na co se tazatel již ptal a v neposlední řadě k dotazovanému musí přistupovat s úctou a vděkem.⁴

Všechny tyto důležité aspekty pro hloubkový rozhovor byly brány předem na vědomí tazatele. Předem byla odsouhlasena přibližná délka celkového rozhovoru, která byla oběma stranami řádně dodržena. Jako lokalitu pro interview zvolil respondent klidnou kavárnu v Praze, kterou jak sám přiznal, velmi rád navštěvuje. Otázky rozhovoru byly předem připravené, ale během jejich zodpovídání se otevřela další velmi zajímavá témata k hovoru. V bakalářské práci jsou výpovědi dotazovaného řazeny do logických a chronologicky řazených celků. Plné znění rozhovoru je zařazeno v sekci Přílohy na konci práce.

---

³ Sedláková 2014, st. 213-216

⁴ Tamtéž, st. 217-218

3 VÝVOJ FOTOGRAFIE

Vynález fotografie představuje pro lidstvo úžasný pokrok, díky kterému se otevřely velké možnosti v rámci technologií i komunikačního rámce. Následující kapitola se věnuje vývoji jak klasické fotografie, tak i moderní digitální éře fotografie.

3.1 Klasická fotografie

Potřeba zrychlit tehdejší proces zpracování fotografií, který spočíval v otiscích velmi pracných dřevorytů, zapříčinila v průzkumech v oblasti kreslení světlem. Klasická metoda zaznamenávání informace fotografickou cestou je založena na využití schopnosti energie světla, vyvolat rozklad určitých chemických sloučenin, které jsou na světlo citlivé, a díky tomu mají vlastnost vytvářet záznam.⁵

K vynálezu fotografie jako takové byl potřeba vývoj vhodného přístroje k fotografování, tedy fotoaparátu. Tzv. camera obscura (viz. Obr. 1 v sekci Obrazové Přílohy) tvoří jeho základní mechanickou část a je právem přezdívána tmavou komorou, neboť ji tvoří uzavřený prostor s otvorem, kterým se zmenšeně promítají předměty na vnitřní obrácenou stěnu, čímž vzniká obraz „vzhůru nohama“. Právě camera obscura se stala nástrojem, který začal používat arabský astronom Alah-Ibh-Haitam již v roce 1025. Ovšem o první podrobný popis se postaral až Leonardo da Vinci v roce 1470, který ji významně zdokonalil a považoval ji za důležitou pomůckou pro malíře. Během následujících 100 let byl tehdejší fotoaparát zdokonalen čočkou vsazenou do čelního otvoru, což zapříčinilo historicky první typ objektivu, díky kterému tmná komora umožňovala obraz nejen přijímat, ale postupem času i promítat. O zdokonalení se zasloužil italský učenec Gianbattista della Parta v roce 1550. Postupným zkoumáním a zdokonalováním fotografické techniky v roce 1826 spatřila světlo světa historicky první fotografie, resp. Heliogravura, tedy kreslení sluncem. Fotografie nese název „Pod oknem na dvůr“ (viz. Obr. 2 v sekci Obrazové přílohy), má rozměry 20,3 x 16,3 cm a je velmi rozostřená. K jejímu objevení došlo až v roce 1952.⁶

Dne 19. srpna 1839 byl oznámen vynález daguerrotypie na slavnostním setkání Francouzské akademie věd, a to slavným fyzikem Dominique Francoisem Aragoem, čímž byl objev předán k užívání celému světu bez omezení. Již v následující dekádě bylo jen v Paříži prodáno dva tisíce komor a více než půl milionu fotografických desek.⁷ Tehdejší fotografie

---

⁵ Verner 2010, st. 43

⁶ Tamtéž, st. 44

⁷ Mrázková 1985, st. 10

(daguerrotypie) se stala jedním ze základních vynálezů moderní doby a rychle nalézala uplatnění v nejrůznějších oborech lidské činnosti. Představovala prostředek vědeckého poznání, prostředek pro vědění a komunikaci, jehož vliv na další vývoj lidstva bude možné přirovnat k významu vynálezu knihtisku.⁸ Daguerrotypie se stala poměrně nákladnou módou po celém světě. Jedna daguerrotypie by dnes přišla na 1000 nynějších korun českých.⁹

Název, který používáme do dnes, tedy fotografie, byl poprvé veřejně použit v samotných počátcích daguerrotypie. Je přisuzován německému astronomu Johannu Mädlerovi, jež hovoří o vynálezu jako o fotografii a 25. února 1839 později název publikuje.¹⁰

K dalším důležitým objevům dospěli téměř současně Angličané Henry William Fox Talbot a John Herschel. Při svém zkoumání s různými chemikáliemi v roce 1834 objevili opakovatelně použitelný negativ, díky kterému již bylo možné zvětšování a exponování kopií v libovolném počtu. V roce 1841 získal Talbot patent na kalotypii, tedy kopírování obrázků z papírového negativu na papír. Novým kopiím se také říkalo talbotypie, dle autora vynálezu.¹¹

3.2 Digitální fotografie

Historický vývoj digitální fotografie se začal psát teprve nedávno. Technologie digitálního snímání byla vyvinuta z technologie záznamu televizních obrazů, jehož počátky sahají do 50. let 20. století. Za opravdový počátek dnešních digitálních přístrojů lze považovat zobrazování pomocí prvku CCD (Charge-Coupled Device), díky kterému jsou převáděny světelné obrazy na využitelnou elektrickou informaci. Tento významný prvek byl vyroben v roce 1969 a stal se snímacím prvkem elektronické kamery. Historicky první komerční elektronický fotopřístroj byl vyroben v roce 1981 firmou Sony, a to pod názvem Mavica.¹²

Analogový signál byl převeden na číslicový signál pomocí převodníku digitálního voltmetru, poté byl zaznamenán na magnetofonovou kazetu. Sejmutí a uložení jedné takové fotky trvalo 23 vteřin.¹³ V počátcích digitální fotografie byly obrazy zaznamenávány na minidisk a následně zobrazovány pomocí videosnímače na televizním monitoru. Výsledky této techniky byly pochopitelně nekvalitní, a tak Mavica sice nemohla být považována za kvalitní digitální fotoaparát, ale důležitou měrou odstartovala tehdejší digitální revoluci. Na přelomu

---

⁸ Mrázková 1985, st. 10

⁹ Verner 2010, st. 46

¹⁰ Mrázková 1985, st. 10

¹¹ Verner 2010, st. 46

¹² Stýblo 2006, st. 6

¹³ Zhang 2010 (online) cit [1.12.2020] dostupné z: <https://petapixel.com/2010/08/05/the-worlds-first-digital-camera-by-kodak-and-steve-sasson/>

tisíciletí začaly digitální fotoaparáty zcela nahrazovat klasické kinofilmové fotoaparáty.¹⁴ V roce 1986 vyvinula firma Kodak první megapixelový snímač schopný zaznamenat 1,4 milionu obrazových bodů. V roce 1991 to byl první digitální systém určený pro fotoreportéry.¹⁵ V České republice se běžně začaly používat digitální fotoaparáty až od roku 1996.¹⁶

Podle Horného (2005) rozdíl oproti klasické fotografii spočívá v tom, že u digitální fotografie je místo fotografického filmu použit snímací senzor, který sestává z mnoha pravidelně uspořádaných světlo-citlivých buněk. Senzor přeměňuje světlo, které dopadá na jednotlivé buňky, mění jej na elektrický signál, jehož velikost je úměrná intenzitě dopadajícího světla. Úroveň signálu jednotlivých buněk snímače je dále zpracována na tzv. analogově-digitálním převodníku, kde je velikost signálu převedena do binárního čísla. Následuje další zpracování, kdy je z těchto údajů složen výsledný obraz sestávající z tzv. pixelů a který je následně uložen na paměťové médium ve formě datového souboru.¹⁷

Jak u analogové fotografie, tak i u digitální fotografie platí, že obraz je nejdříve zachycen objektivem a až poté dopadá na záznamové médium, ve kterém je u těchto dvou typů fotografií zásadní rozdíl. Zatímco analogová fotografie používá jako záznamové médium fotografický film, v digitální fotografii je tomu jinak. U digitální fotografie funkci záznamového média totiž plní elektronický světlo-citlivý snímač neboli obvodový čip. V analogové fotografii je proces zachycení ukončen pořízení daného snímku, protože film slouží jako záznamové i paměťové či archivační médium. V digitální fotografii proces zachycení stále pokračuje, neboť se fotografie může dále upravovat pomocí grafických editorů.¹⁸

Digitální fotografie jsou ukládány do digitálních formátů pomocí speciálních datových struktur. Některé z nich ztrácejí kvalitu fotografie kvůli kompresním algoritmům, některé zůstávají v původní vysoké kvalitě. Mezi možné formáty fotografií patří JPG nebo JPEG, TIFF, RAW, PNG a PDF. Formát RAW je nejméně ztrátovým formátem, proto je mezi profesionály nejvíce využívaným fotografickým formátem.

V současné době se kvalita nabízených digitálních fotoaparátů na trhu neustále zlepšuje a po technické stránce se rok od roku zdokonalují. I přes to všechno se jejich cena

---

¹⁴ Stýblo 2006, st. 6

¹⁵ Tamtéž, st. 6

¹⁶ Baatz 2004, st. 174

¹⁷ Horný 2005, st. 178

¹⁸ Lindner & Tůma & Myška 2008, st. 11

nezvyšuje, naopak klesá, a to kvůli přístupnosti pro společnost. Jen těžko bychom dnes našli jedince, který nějakým způsobem nevlastní digitální fotoaparát, ať už jako takový nebo integrovaný ve svém chytrém mobilním zařízení. V minulosti vlastnil fotoaparát jen ten, kdo si to mohl dovolit. V současné době nosí fotoaparát, a to převážně integrovaný do takzvaných smart telefonů, opravdu každý.

4 FOTOŽURNALISTIKA

Fotožurnalistika a celkové zastoupení fotografií v médiích jsou v současné době takovou samozřejmostí, že jí společnost bere již naprosto automaticky a pravděpodobně nikdo si obsah médií nedokáže představit bez obrazové, zvukové či video přílohy, ovšem v historii tomu tak nebylo. Následující kapitola shrnuje nejdůležitější postupné milníky spojené se vzrůstajícím společenským významem žurnalistické fotografie.

4.1 Vývoj žurnalistické fotografie

Na konci 19. století je fotografie poprvé postavena do služeb masového šíření informací. Je zde, aby podávala obrazové informace o aktuálním stavu společnosti. Ale také od počátku ovlivňovala názory, postoje a působila na myšlení člověka. Fotografie dala člověku její hlavní devízy, a to syrová fakta skutečnosti, nabídku dostatečně širokého prostoru pro posouzení významu události a utvoření si vlastního názoru. Žurnalistická fotografie se může velmi snadno stát prostředkem manipulace, to je důvod, proč je kladen velký důraz na odpovědnost fotoreportérů za pravdivost jejich obrazových výpovědí o světě.¹⁹

*Víra ve fotografii jako ve věrohodný obraz skutečnosti, zrodila přesvědčení, že realitou vázaná kamera nemůže lhát, tudíž kamera mluví pravdu. Fotografie se snaží o společenské poznání, nejen zachycuje, ale i charakterizuje různé části společnosti, ukazuje svoji schopnost sloužit jako sociální komentátor. Slouží jako hračka v rukou veřejnosti, ale především té, jež si to může dovolit. Momentní fotografie, jak se jí tehdy říká, se stává módou, aparáty vlastní lidé esteticky nadaní a zachycují podmínky života, které společnost vytvářela v danou historickou chvíli od konce 19. století až po počátek druhé světové války.*²⁰

Příruční fotoaparáty, umožňující fotografování bez použití stativu, se staly na přelomu 19. a 20. století velkým krokem pro rozvoj fotografické momentky.²¹ Někteří fotografové se přímo začali titulovat jako „momentní zpravodajští fotografové“.²²

Díky postupnému zdokonalování technických parametrů fotoaparátů, převážně jejich optiky, se fotografovalo téměř cokoliv. Kvůli tomu se fotografie začala prosazovat na stránky periodického tisku již v polovině 19. století. Technická vyspělost fotoaparátu se zdokalovala, především jeho optika, díky níž se fotografovalo cokoliv. Fotografie se začala prosazovat na

---

¹⁹ Lábová 1990, st. 4-5

²⁰ Mrázková 1985, st. 56

²¹ Birgus 2010, st. 24

²² Mrázková 1989, st. 22

stránky periodického tisku v polovině 19. století. Úspěšné londýnské noviny The Illustrated London News otiskly 14. května 1842 ručně přenesený fotografický záběr z atentátu na královnu Spojeného království Velké Británie a Irska, Viktorii. Fotografie byla zveřejněna po vynálezu reprodukčního autotypického štočku, což byla technika použita Stephenem Morganem v roce 1880 v listech Daily Graphic. Na evropském kontinentu prosadil autotypický štoček do tisku o 3 roky později, tedy v roce 1883, Jiří Maissenbach v listu Lepziger Illustrierte. V následujících letech se noviny začaly specializovat pouze na ilustrace ztvárněné fotografiemi. Prvními novinami, které vsadily na ilustrační techniku pomocí fotografií, byly bulvární noviny Daily Mirror od roku 1904. Díky těmto malým krokům se žurnalistická fotografie stávala samostatným novinářským odvětvím.²³

4.2 Význam žurnalistické fotografie

Objev fotografie jako takový představoval, a stále představuje, jeden z nejdůležitějších objevů a milníků pro lidstvo, především pro lidskou komunikaci. Jak již bylo zmíněno, vynález fotografie dopomohl k lepšímu zobrazování reality, a právě díky fotografiím již bylo možné zdokumentovat reálně existující skutečnost velmi rychle a přesně. Do objevení fotografie totiž žádný jiný prostředek neměl takové vlastnosti k reprodukci reality. Společenské uplatnění a zahájení nové éry mezilidské komunikace jsou hlavními benefity vynálezu fotografie. Ať už obraz fotografický, televizní, filmový nebo obraz zprostředkovaný videem, obraz jako takový přispívá k účinnosti celého komunikačního procesu.²⁴ Na druhou stranu je třeba zmínit i podstatnou negativní stránku objevu fotografie v žurnalistice, a to možnost manipulace s fotografiemi. Jak již bylo zmíněno v této kapitole, žurnalistická fotografie může zapříčinit jak ovlivňování jedinců, tak i celých mas a společností. To může vést k šíření nepravdivých a neověřených faktů - tzv. hoaxů.

Od chvíle, kdy byla fotografie objevena, procházela komplikovaným a rychlým vývojem. Od počátku se v ní objevuje jedno velké téma, a tím byl člověk. Dlouho to netrvalo a fotografii přestává uspokojovat pouhé fotografování tváří. Chce víc, chce sdělovat a komentovat, nejen zachycovat. Chce přinášet pravdivé svědectví nejen o člověku, ale o světě, ve kterém člověk žije, a tak se fotografie stává svědomím společnosti od konce minulého století.²⁵

---

²³ Verner 2010, st. 47

²⁴ Lábová 1990, st. 4

²⁵ Mrázková 1985, st. 10

Jde o vizuální formou sdělenou informaci, zachycující momenty, které se podílejí na naší historii, a to malé i velké. Místa konání žurnalistické fotografie mohou být rozdílná, ovšem základní poslání je vždy stejné, tedy informovat, podat zprávu, objasnit událost čtenáři, ať už se stala blízko jeho domu nebo tisíce mil daleko. Působivost žurnalistické fotografie je založena na jejím obsahu. Odpovídá na klasické zpravodajské otázky, tedy „kdo?“, „co?“, „jak?“, výjimečně může zodpovědět na otázku „kde?“. Neumí ovšem odpovědět na otázku „proč?“ a není schopna časově událost zařadit. Proto je nedílnou součástí žurnalistické fotografie text.²⁶

V žurnalistické fotografii je třeba najít rovnováhu mezi obrazem a textem, který by neměl opakovat informace obsažené v obraze. Měl by být stručný, věcný a přesný. Text neboli popis, je u tohoto typu fotografie nezbytný, jelikož identifikuje zachycené osoby, jejich vztahy, vysvětluje příčiny a důsledky zobrazovaných událostí, upozorňuje na to, co se může při pouhém prohlížení snímku snadno přehlédnout.²⁷

Je obecně známo, že vhodně zachycená fotografie vydá za více než tisíc slov, to ovšem to neplatí u všech fotografických žánrů. V současné době jsou čím dál více využívány fotobanky s přístupnými ilustračními fotografiemi, které ale nemají stejné hodnoty jako například kvalitní reportážní fotografie. Ilustrační fotografie totiž působí jako takový doplněk, nic konkrétního neříkající. Kvalitní reportážní fotografie dokáže popsat danou událost či jev lépe než text a také působí na emoční stránku člověka.

4.3 Funkce žurnalistické fotografie

Ve sdělovacích prostředcích plní žurnalistická fotografie dvě důležité funkce. Především plní funkci informační, díky které zprostředkovává aktuální novinářskou informaci. Dále plní funkci ilustrační, díky níž žurnalistická fotografie vystupuje v roli obrazové ilustrace, a tak zpřesňuje psaný text nebo působí na emoce člověka. Někteří autoři hovoří i o plnění funkce grafické, což souvisí s významem fotografického obrazu pro konečnou podobu grafické úpravy periodik. Fotografie slouží jako zvláštní grafický prvek, jehož působivost má velký význam na celkovou grafickou podobu stran periodik.²⁸

---

²⁶ Osvaldová 2011, st. 90

²⁷ Tamtéž, st. 93

²⁸ Lábová 1990, st. 15-16

4.4 Žánry žurnalistické fotografie

Dle historického vývoje fotožurnalistiky, teoretických zkoumání televizních žurnalistických žánrů a vývoje fotožurnalistiky, dělí Lábová (1990) žánry žurnalistické fotografie na žánry zpravodajské a žánry publicistické. Do zpravodajských žánrů žurnalistické fotografie patří takové snímky, které zachycují nezkrácenou skutečnost a v jejich případě jde o vizuální popis sdělovaného faktu, jevu nebo události, tím pádem jejich podstatou je obrazové svědectví zobrazované události. Naopak publicistické žánry jsou založeny na autorské výpovědi zobrazované reality. V jejich případě jde o něco víc než jen pouhý záznam faktu. Fotožurnalista neboli fotoreportér hledá souvislosti dané události, interpretuje daná fakta a svým zachycením okamžiku vyslovuje svůj názor.²⁹

4.4.1 Zpravodajské žánry

Zpravodajské žánry žurnalistické fotografie (s dominantní informativní nebo informativně-poznávací funkcí) řadí Lábová (1990) tyto základní žánry:

- Obrazová zpráva
- Agenturní aktualita
- Věrná ilustrace
- Fotografická glosa
- Fotografický referát

4.4.2 Publicistické žánry

Mezi publicistické žánry reportážní fotografie podle Lábové (1990) patří:

- Reportážní fotografie
- Fotografická aktualita
- Sportovní fotografie
- Portrét
- Zajímavosti
- Ilustrační fotografie

Podle Kedra (2016) je typologie žurnalistických fotografií mnohem obecnější. Dělí tyto fotografie na 4 základní žánry:

- Zpravodajská fotografie

---

²⁹ Lábová 1990, st. 23

- Reportážní fotografie
- Ilustrační fotografie
- Portrétní fotografie

4.4.2.1 Reportážní fotografie a její vlastnosti

Reportážní fotografie je výpovědí o aktuální společenském jevu nebo důležité události z pohledu reportážního fotografa. Reportážní fotografii je tvořena sérií fotografií, jež zachycují danou událost nebo konkrétní jev v širších souvislostech. Často označovaná fotoreportáž působí především svou autenticitou, aktualností, důležitou roli hraje i již zmíněný text s upřesňujícími informacemi, které nelze vyjádřit obrazem.³⁰

Jde o základní a nejučinnější žánr fotožurnalistiky. Encyklopedie fotografie specifikuje reportážní fotografii jako *„časové, dokumentárně výtvarné obrazové sdělení o jakémkoliv tématu několika fotografiemi, které jsou doprovázeny informačním textem nebo textem vykládajícím děj.“* Jako výpověď o skutečnosti je značně poznamenána autorem, zejména subjektivitou svědectví o skutečnosti i jejího zhodnocení. Autor vyslovuje své hodnocení a názor v textové části fotoreportáže i ve způsobu prezentace faktů, v použité formě obrazového zpracování i ve výběru jednotlivých faktů a zhodnocení jejich významu.³¹

Často dochází k chybnému označení fotoreportáže, které jako reportáž uvádí každou fotografii přinášející vizuální obraz o dané události. Bývá zapomenut základní atribut fotoreportáže, tedy fotografická výpověď o rozvíjejícím se ději probíhajícím v určitém čase a prostoru. Díky času a prostoru bývá reportáž zpracována, rozvedena a uzavřena. Současně musí obrazový celek fotoreportáže postihnout vztah příčiny, následku. Neméně důležitým prvkem je osobnost autora, tedy fotoreportéra, který se stal očitým svědkem události, zachytil ji a přináší o ní zprávu. I přes maximální míru objektivního vidění dané události se do celkového projevu promítne fotoreportérovo subjektivní vidění a pojetí skutečnosti.³²

Fotoreportáž bývá označována za úplnou tehdy, kdy obsahuje tzv. emotivní náboj, tedy prvek působící na recipientovy emoce. Nositelem tohoto náboje může být v některých případech právě zobrazovaná událost, která na první pohled způsobí dramaticky emotivní odezvu v divákovi. Mezi běžnější prostředky působící na emotivní stránku recipienta patří prvky důležité při řešení závěrečného záběru, tedy kompozice, využití barvy a celková

---

³⁰ Osvaldová 1999, st. 175

³¹ Lábová 1990, st. 29

³² Tamtéž, st. 30-31

atmosféra. Dalšími důležitými činiteli patří výrazy osob zachycených ve snímku. Mezi základní emoce patří smích, smutek, strach a napětí.³³ Dalšími vyjadřujícími prvky reportážní fotografie je světlo, úhel záběru fotografie, rozsah, správný okamžik a zachycení pohybu. Skladba fotografií neboli jejich výběr a seřazení nemůže být náhodné, musí vše dávat smysl ke správnému pochopení. Každá fotografie, zachycující přesně ohraničenou část dění, musí mít návaznost na předcházející i následující záběry, které tvoří určitou logickou posloupnost.³⁴

Text hraje neméně důležitou roli ve fotožurnalistice jako takové, stejně tak i ve specifickém žánrovém útvaru fotografické reportáže. Je nezbytný kvůli omezeným vyjadřovacím prostředkům snímku. Existují 3 základní varianty fotoreportáže dle rozsahu slovního doprovodu:

- 1) Fotoreportáž, kde dominující roli má výpověď obrazová a text minimálního rozsahu pouze upřesňuje, co fotografický obraz nemohl vyjádřit.
- 2) Fotoreportáž s vyrovnaným poměrem obrazové a slovní výpovědi.
- 3) Fotoreportáž kombinující text a obraz, ve které je převaha psaného textu, fotografie zastupující roli ilustrace.³⁵

Celkové téma pro reportážní fotografii bývá obvykle méně aktuální než fotografie zpravodajská. Reportážní fotografie totiž mnohdy tvoří celek fotografií nasbíraný během delšího časového úseku, na rozdíl od aktuální zpravodajské fotografie. Podle Kedra (2016) fotografická reportáž podněcuje své diváky k emočním projevům více než jakýkoli jiný typ novinářské fotografie. Je to převážně proto, že hlavním tématem fotoreportáže je člověk v kontextu zpráv a událostí.³⁶

---

³³ Lábová 1990, st. 33

³⁴ Tamtéž, st. 34

³⁵ Tamtéž, st. 36

³⁶ Kedra 2016, st. 35-36

5 ČESKÁ REPORTÁŽNÍ FOTOGRAFIE

Následující kapitola je věnována historickému vývoji české reportážní fotografie od jejích počátků, přes důležité milníky české fotografické historie až po současnost. V této kapitole budou uvedena i důležitá jména v rámci české reportážní fotografie.

5.1 Počátky české reportážní fotografie

Rudolf Bruner-Dvořák je jednou z hlavních postav vývoje československé reportážní fotografie, protože jde o jejího zakladatele právě v českých zemích. V roce 1891 se proslavil svými aktuálními živými snímky na Jubilejní výstavě v Praze. Dále se proslavil dokumentací života české společnosti a nejrůznějšími snímky aktivity rodiny tehdejšího následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este, kterému sloužil jako osobní fotograf. Při svém zahraničním cestování vytvořil spoustu snímků se sociální tematikou, společně s momentkami z tehdejšího pouličního života. Je tudíž právem považován za nejlepšího dokumentaristu, kronikáře a tzv. momentního fotografa své doby. Jeho snímky se staly ikonickými své doby, ať už se jednalo o fotografie z atletických závodů, koňských dostihů nebo z vojenských manévrů. Dalšími významnými reportážními fotografy byli František Krátký, Jaroslav Feyfar a Josef Pírka. K výraznému vývoji československé fotografie přispěly časopisy s ilustrovanými fotografiemi. Jedním z nich byl týdeník Český svět, jenž byl založen roku 1904 Karlem Hipmanem a mezi jeho pravidelné přispěvatele patřil právě Rudolf Bruner-Dvořák. Určitou zvláštností tohoto časopisu na počátku 20. století bylo přispívání i amatérských fotografů. Významné události byly publikovány zcela běžně, reportážní fotograf se totiž stal očitým svědkem a přímým účastníkem události. Jedním z nich byl i Jaroslav Bruner-Dvořák, bratr Rudolfa, který vyfotografoval sarajevský atentát v roce 1914.³⁷

Významným obdobím pro rozvoj reportážní fotografie byla první světová válka. Spousta amatérských fotografů ji začala zaznamenávat na vlastní zařízení přímo na bojišti. Právě díky amatérským reportážním fotografům se jejich snímky staly svědkem každodenního strádání vojáků společně s utrpením civilních obyvatel z bitevních míst. Výjimečnými se staly fotografie Jindřicha Bišického, který velmi autenticky zachytil všední dny a boje vojáků rakousko-uherské armády.³⁸

Po první světové válce, tedy na konci roku 1918, došlo k průlomů novinářské fotografie, která se stala nedílnou součástí textového zpravodajství periodického denního tisku a

---

³⁷ Birgus 2010, st. 23

³⁸ Tamtéž, st. 24

ilustrovaných časopisů.³⁹ Ve dvacátých letech došlo v mnoha zemích k rozvoji fotožurnalistiky, která byla podporována technologickým rozvojem a důrazem na vizuální informace. Mezi technologické inovativní fotoaparáty tehdejší doby patřily fotoaparáty Leica, Rolleiflex a Contax. Šlo o mnohem rychlejší přístroje při dokumentování aktualit různých druhů. Fotoeseje se postupem času staly novou platformou, publikovanou v novinách a časopisech. Mezi inspirační zdroje pro tehdejší československou fotožurnalistiku patřily německé obrazové časopisy *Berliner Illustrierte Zeitung*, *München Illustrierte Press* a *Arbeiter Illustrierte Zeitung*. Právě v těchto časopisech byly graficky upravené fotoreportáže s kratšími texty na vysoké úrovni. Mezi další světové inspirační zdroje patřil francouzský časopis *Regards*, britský *Picture Post* a americký obrazový týdeník *Life* a *Look*. Důležitou roli hrála rozvíjející se kinematografie, neboť fotoeseje připomínaly právě krátké filmy sestavené ze statických záběrů, a tak se fotografie společně s filmem staly médii, které charakterizovaly tehdejší hektickou dobu 20. a 30. let poutající masovou pozornost. I díky tomu některé československé listy, zaměřené na fotografii, vycházely ve velkých nákladech. Typickým příkladem byl *Pražský ilustrovaný zpravodaj*, který měl právě na přelomu 20. a 30. let náklad 140 000 – 150 000 výtisků. Reportážní fotografie se plně uplatnila v časopise *Pestrý týden*, který se mohl pyšnit milionem pravidelných čtenářů. Do tohoto neobvykle vysokého čísla byli ovšem započítáváni i cestující pražských tramvají, ve kterých byl *Pestrý týden* pravidelně vyvěšován.⁴⁰

Na konci třicátých let se u fotografií zveřejněných v tisku začíná často objevovat jméno Karel Hájek. Nebyl nijak fotograficky vzdělán, ale díky svému talentu a citu pro fotografii se propracoval ke svým vlastním výstavám a ročenkám. Měl zvláštní schopnost rozhlížet se a dívat se fotografickým okem. Bylo pro něj typické, že od počátků své tvorby se zaměřil na sám život, jež vcházela do jeho objektivu v celé své bezprostřednosti, nepříkrášlený a nevyumělkovaný.⁴¹

Právě Karel Hájek začal fotografickou reportáž uplatňovat snad jako první na území Československa. Mezi jeho nejoblíbenější fotografické žánry patřila situační momentka, portrét, atmosféra a fotografický otisk. Postupem času se stal mistrem detailu, nad kterým uvažoval při zpracovávání každé reportážní látky, a právě smyslem pro detail se odlišoval od ostatních fotoreportérů. Z Hájkových obrazových publikací je třeba jmenovat 3 hlavní: „Norimberk – zločin a soud“, dále populární „Krásy myslivosti“, jež sklidily úspěch i

---

³⁹ Rýpar, 1963, st. 7

⁴⁰ Birgus, 2010, st. 81

⁴¹ Rýpar, 1963, st. 7-8

v Německu, Anglii, Francii, Itálii, Švédsku, Norsku a Holandsku, a v neposlední řadě „Leningradská symfonie“, o krásách a životě Leningradu.⁴²

5.2 Česká reportážní fotografie během 2. světové války

Během okupace Prahy v březnu roku 1939 se podařilo zachytit dramatické a smutné chvíle Karlu Hájkovi a Ladislavu Sitenskému. Se vznikem Protektorátu Čechy a Morava bylo zastaveno vydávání mnoha českých periodik a ty byly nahrazeny proněmecky orientovanými listy, ke kterým patřil například čtrnáctideník Kuratoria pro výchovu mladých v Čechách a na Moravě nebo měsíčník plný fotografií Böhmen und Mähren. Obsah publikovaný v Pestrém týdnu se postupem času, a se silicím nátlakem říšského protektora Reinharda Heydricha, změnil na agenturní záběry propagující úspěchy německé armády. Několik českých a německých novinářů, patřící do tzv aktivistické sedmičky, společně s fotoreportéry se v roce 1942 účastnilo skupinové cesty na východní frontu, odkud pořídili zmanipulované silně propagandistické snímky.⁴³

V průběhu druhé světové války se většina českých fotografů raději věnovala jiným typům fotografií než právě těm z vojenských bojišť. Mezi ty odvážné patřil již zmíněný Ladislav Sitenský, jenž pořídil stovky snímků z tvrdého výcviku i běžného života československých letců v Británii a z bojů ve Francii. Z tehdejší západní fronty poskytoval fotoreportáže Julius Výmola. Naopak z východní fronty dodával fotografie Otakar Jaroš.⁴⁴

Během osvobození v průběhu tzv. Pražského povstání v květnu 1945 vzniklo spousta ikonických fotografií, například od Václava Chocholy, Karla Ludwiga, Karla Hájka a Emila Pardubského. Pro fotoreportéry šlo o výjimečnou příležitost, zachytit dramatické historické okamžiky na našem území, během kterých se v ulicích metropole stavěly barikády, bojovalo se, bohužel i umíralo, ale také docházelo k případům násilí vůči poraženým Němcům a jejich kolaborantům.⁴⁵

5.3 Česká reportážní fotografie do Sametové revoluce

Spousta profesionálních i amatérských reportážních fotografů vytvořilo dechberoucí záběry z okupace Československa v průběhu srpna roku 1968. Patřili mezi ně například

---

⁴² Rýpar 1963, st. 21-22

⁴³ Birgus 2010, st. 125

⁴⁴ Tamtéž, st. 126

⁴⁵ Tamtéž, st. 128

Bohumil Dobrovolský, Jiří Všetečka, Markéta Luskačová, Jiří Egert a Jindřich Marco. Nejpoutavější snímky ovšem vytvořil Josef Koudelka, který tou dobou neměl žádné zkušenosti fotoreportéra, neboť se věnoval především divadelní fotografii. I přesto dokázal stvořit tisíce kvalitních záběrů z okupované Prahy. Jeho odvaha mu umožnila dostat se na nebezpečná místa v centru metropole a zdokumentoval tak odpor bezbranných lidí proti ozbrojeným vojskům. Z jeho fotografií jde cítit tehdejší zoufalství i zklamání. Koudelkových fotografií si rok poté všimla mezinárodní agentura Magnum Photos, která je publikovala ve mnoha světových denících a časopisech. Mezi další významné dokumentární a reportážní fotografie patří soubory Miloně Novotného a Pavla Diase z pohřbu Jana Palacha ze dne 25. ledna 1969.

Pro československou fotožurnalistiku nastaly těžké časy, když po dubnu roku 1969 došlo k obnovení komunistické totality. V denících a časopisech musely být povinně pouze optimistické snímky a opět začal převládat schematismus a strnulost fotografií. Mohly za to pokyny a restriční zásahy Federálního úřadu pro tisk a informace. Ke zkomplikování situace přispěl přechod na barevný tisk tehdejších periodik, protože spousta tiskáren stále požadovala diapozitivy středního formátu, které vylučovaly práci s fotoaparáty na kinofilm. Kvůli komunistickému nátlaku spojeném s přísnějším režimem, horšími podmínkami pro vydávání, publikování a propagandou, se spousta kvalitních reportážních fotografií začalo věnovat sportovní tematice, například Jiří Pekárek, Jiří Koliš a Vojtěch Písařík. Z šedého průměru se oddělovaly fotografie v časopisech Svět v obrazech a Signál, od fotoreportérů Bedřicha Kocka, Antonína Bahenského a Jaroslava Valenty. Týdeník Mladý svět, vycházející od roku 1942, jako jeden z mála periodik držel tradici momentek z každodenního života. Jan Šibík vyhrál v roce 1987 konkurz na pozici nového fotoreportéra Mladého světa, a díky svému talentu se za krátkou dobu vypracoval na jednu z nejvýraznějších fotoreportérskou osobnost své generace. Mezi další osobnosti československé fotografie patřil Karel Cudlín, jenž vynikal v zachycování momentů na různé škále společenských událostí, jako například taneční zábavu v pražské Lucerně nebo každodennosti ulic z pražského Žižkova. Mimo domácí kontext vytvářel během 70. a 80. let skvělé fotoreportáže Antonín Kratochvíl, český emigrant s americkým občanstvím. Jeho fotografie z Latinské Ameriky, Afghánistánu nebo střední Evropy měly úspěch po celém světě. Pro mnoho významných zahraničních titulů a mezinárodní organizace fotografovala Libuše Taylorová (zvaná Liba Taylor), Češka žijící ve Velké Británii.⁴⁶

---

⁴⁶ Birgus, 2010. st. 197-198

Postupem času se zdálo, že totalitní režim slábne, liberalizuje, ovšem manipulace proti svobodě pokračovala i začátkem 80. let, kdy komunisté podnikli několik menších i větších zastrávacích akcí. Jednou z nejznámějších bylo zatčení, vyšetřování, věznění a šikana fotoreportéra Jindřicha Štreita, jehož fotografie odhalovaly pravou tvář normalizace, a tak právě patřily k vrcholům následných výstav. Štreit totiž ukazoval život takový, jaký opravdu tehdy byl, a ne takový, jak ho prezentovala tehdejší média.⁴⁷

Hlavní událostí roku 1989 byla listopadová Sametová revoluce, kdy vrcholily protesty veřejnosti proti postupně slábnoucí Komunistické straně Československa. Když opozice zveřejnila v červnu 1989 petici Několik vět, v jejímž obsahu požadovala propuštění politických vězňů i svobodu shromažďování a projevu, podepsalo ji do listopadu 1989 asi 40 tisíc lidí společně s osobnostmi oficiální státní kultury. Vyčerpaný normalizační režim tím dospěl ke dnu svých možností a padnul.⁴⁸

Během prvních dnů demonstrací dostávali českoslovenští obyvatelé, kteří nebydleli v Praze, neúplné a zkreslené zprávy. Reportážní fotografie tudíž opět začala hrát důležitou roli jako obrazová pravdivá informace. Československá fotožurnalistika měla konečně atraktivní téma, mezinárodních rozměrů, díky čemuž se světová pozornost ubrala právě na náš stát.⁴⁹

5.4 Česká reportážní fotografie po Sametové revoluci

Politická změna státu i společnosti po návratu demokracie se projevovaly i v československé fotografii. Skončilo totiž dlouhé období ve znamení cenzury, přímé i nepřímé. Československo se po dlouhých letech utlačování ze strany komunistického režimu, otevřelo světu a rychle rušilo všechny bariéry, jež bránily výměně informací. Pro fotoreportéry tak přišlo období svobodné tvorby a následnému publikování. Spousta kvalitních fotografů, žijící léta v emigraci, se vrátila. Patřil mezi ně Josef Koudelka, Antonín Kratochvíl, Libuše Taylorová, Milan Horáček a další. Československá fotografie se tak postupně začala zařazovat do světových fotografických velmocí. Rok po Sametové revoluci proběhly výstavy československých fotografií na mnoha prestižních místech po světě, včetně muzeí v Kolíně nad Rýnem, Lausanne, a dokonce v americkém Houstonu. Rozdělení Československa v roce 1993 postupně oddálilo české a slovenské fotografy, čímž se zmenšil trh pro odborné fotografické

---

⁴⁷ Birgus, str 206

⁴⁸ Končelík et al. 2010, st. 208

⁴⁹ Birgus 2010, st. 287

publikace a časopisy. Pražský dům fotografie se stal významně prospěšným místem pro zdejší fotografii, když se zde pravidelně konaly výstavy současnosti české a světové fotografie.⁵⁰

Fotožurnalistika jako taková prošla zásadní změnou, když přišly nové technologické inovace, které přinesly rychlejší přenos snímků i ze vzdálených míst pomocí internetu. Poté co deníky přešly na barevný tisk, začala zcela vládnout barevná fotografie. Česká i slovenská novinářská fotografie získala možnost prezentace na výstavách Czech Press Photo, soutěže reportážních fotografií konající se od roku 1995. Dokonce se čeští i slovenští fotoreportéři dostali do soutěže mezinárodního charakteru World Press Photo. Skutečnou hvězdou mezi tuzemskými fotoreportéry se již zmíněný stal Jan Šibík. Díky jeho odvaze, s níž se vrhal do ohnisek světových konfliktů nebo přírodních katastrof, společně s kvalitou jeho snímků, vznikla celosvětová uznávaná nezapomenutelná díla. Jeho fotoreportáže z válek v bývalé Jugoslávii, v Čechensku, nekonečné boje v Palestině, genocida ve Rwandě, zemětřesení v Turecku, získaly mezinárodní ohlas. Šibík ve svých fotografiích prokazoval cit pro vystižení nejvýmluvnějších okamžiků, výraznou kompozici společně s využitím barev nebo kontrastů světla a stínů. V mnoha jeho snímcích jde vidět kombinace hrůzy okamžiku s krásou samotné fotografie.⁵¹

Dlouhá léta Šibík přispíval do týdeníku Reflex, který spoustu let tvořil dobré zázemí pro reportážní fotografii. Mezi talentované fotoreportéry, kteří pravidelně přispívali do periodik jako Mladá fronta Dnes nebo Lidové noviny, patřili David Neff, Michal Růžička, Michal Novotný, Dan Materna, Jan Schejbal, Jan Zátorský a další. Solidní úroveň si každoročně udržovala česká sportovní fotografie, např. Jiří Koliš, Herbert Slavík, Jiří Pekárek a Vladimír David. Profesionální fotograf České tiskové kanceláře Roman Sejkot se stal jedním z oceněných v rámci soutěže World Press Photo za svůj cyklus o postiženém sportovci, stejně jako respondent bakalářské práce Michael Hanke.⁵²

---

⁵⁰ Birgus 2010, st. 287

⁵¹ Tamtéž

⁵² Tamtéž

6. Praktická část

Praktická část bakalářské práce je založena na hloubkovém rozhovoru s fotografem Michaellem Hankem. Rozhovor se věnuje počátkům jeho fotografování, oblíbeným tvůrcům, důležitostí fotografií pro společnost, jeho úspěchům ve fotografických soutěžích, a zároveň je popsán jejich celkový průběh. Pomocí praktické části by měly být jednoznačně zodpovězeny všechny výzkumné otázky.

6.1 Počátky fotografování a vliv otce

Michael Hanke se narodil 8. prosince 1972 v Kladně, rodičům Jiřímu a Jiřině Hankeovým. Byl to právě známý dokumentární fotograf Jiří Hanke, který ho určitým způsobem ovlivnil svojí tvorbou. *“Do ničeho konkrétního mě netlačil. Již od dětství žiji v takovém fotografickém prostředí. Nefotí jen můj táta, fotí i maminka, můj syn, moje sestra, i její děti. Tátovi jsem svojí tvorbou nejbliže, protože dlouhodobě fotí sociální dokument, což je reportážní fotografii velmi blízko. Táta provozoval skoro 50 let malou galerii v České spořitelně, kde jsme bydleli, takže fotografii jsem určitým způsobem vnímal pořád, i když mě ale nějak nenapadlo fotit. Rodiče mě do fotografování totiž nikdy nenutili. Kvůli mé oblibě informačních technologií již od útlého věku, jsem dělal dlouhou dobu všechno, jenom ne focení.”*⁵³ Dokumentarista Jiří Hanke se věnuje dlouhodobým, sociálně zaměřeným fotoprojektům. V jeho tvorbě ho inspirovalo rodné Kladno, ve kterém nafotil spoustu svých souborů. Mezi ty nejznámější patří Lidé z Podpůrhonu 1974-1989 a Pohledy z okna mého bytu, zachycující každodenní kladenské okamžiky od září 1981 do ledna 2003.⁵⁴

Hned v úvodu rozhovoru tak byla zodpovězena jedna ze tří dílčích výzkumných podotázek bakalářské práce, a to otázka ve znění: **„Jakým způsobem ovlivnil fotografa Michaela Hankeho při jeho tvorbě otec dokumentarista Jiří Hanke?”** Z odpovědi je patrné, že vliv na tvorbu Michaela Hankeho jeho otec měl, i když nepřímou. Nikdy svého syna totiž do záliby fotografie nenutil, ovšem dlouholetým a úspěšným působením Jiřího Hankeho na poli dokumentární fotografie, ji jeho syn vnímal již od dětství.

Studium vysoké školy s uměleckým zaměřením tudíž pro Michaela nebylo na místě, a tak si vybral studium Informačních technologií (dále IT) na Vysoké škole ekonomické v Praze. *„Studoval jsem VŠE, což byla taková volba, když člověk ještě neví, co přesně chce dělat. Tam*

---

⁵³ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

⁵⁴ „Jiří Hanke: Fotografie 1973-2018“, ghmp.cz (online). [cit. 23.6.2020] Dostupné z: <http://www.ghmp.cz/jiri-hanke-fotografie-1973-2018/>

jsem se začal přiklánět k IT, ve kterém jsem se pohyboval od malička. Jako malý jsem chodil do počítačového kroužku, protože počítače mě vždycky bavily. Ani ne tak hardware, jako spíše ty věci, díky kterým jsem v kontaktu s lidmi.“⁵⁵

I přes silné umělecké rodinné zázemí se Michael dostal k samotnému fotografování až ve svých 40 letech, kdy ho k této zálibě zavedlo hned několik důvodů. „Až právě ve 40 letech jsem z různých důvodů k fotografování nějakým způsobem dozrál. Já vždycky říkám takové 3 hlavní důvody. Prvním důvodem bylo, že v tomto věku už jsem nějak věděl, o čem ten život je. Sice si nemyslím, že toho vím hodně nebo snad vše, ale ve 20 letech jsem byl dítě, o které se starali rodiče. Ve 20 jsem za sebou neměl žádné situace a důležité životní události, takže jsem byl nedozrálý. Dalším důvodem byla pro mě fáze, ve které jsem si myslel, že mám vážné onemocnění, typu rakovina. Naštěstí se nic takového nepotvrdilo. Každopádně během 14 dní, kdy čekáte na výsledky histologie, přemýšlíte, co jste v tady tom životě dokázal, co tu po sobě zanecháte, a tak jsem se rozhodl, že si pořídím foťák.“⁵⁶

Jeho historicky první fotoaparát si vybral díky kladným recenzím a jeho retro stylu. „Přes noc jsem si podle recenzí vybral a další den koupil foťák, který se mi hned zalíbil. Byl to FUJI X100, se kterým přišlo Fuji na trh v roce 2012 v tom svém retro stylu. Začal jsem s ním fotit a fotím s ním do dnes. Což považuji za opravdovou raritu v této době. Všechny mé soubory jsou nafocené právě tímto fotoaparátem. Spousta lidí to považuje za jakousi záhadu, sám nevím proč, a zároveň se sám sebe ptám: Proč by se nedalo fotit 5 let stejným foťákem?“⁵⁷ Fotoaparát s celým názvem Fujifilm Finepix X100 byl revolučním počinem firmy Fujifilm, protože jako jeden z mála na trhu dokázal kombinovat optický a elektronický hledáček dle potřeby. Je vybaven 12,3 MPx CMOS snímačem.⁵⁸

I přesto, že necelých 8 let fotografuje se stejným fotoaparátem značky FUJI, ani jednou od firmy nedostal jakýkoliv sponzorský dar nebo formu podpory. „S FUJI jsem se nakonec nedohodl, což mě překvapilo, protože je to docela zvláštní. Nemile mě překvapilo, jak se k tomu firma postavila. Čekal bych, že když jim člověk dělá po celém světě reklamu, tak si něco zaslouží. Skromnost stranou, díky mně si fotoaparáty FUJI koupilo spousta lidí po celém světě. Sám se tomu divím, ale je to tak, bohužel.“⁵⁹

---

⁵⁵ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ „Fujifilm X100“, FotoSkoda.cz (online). [cit. 22.6.2019] Dostupné z: <https://www.fotoskoda.cz/fujifilm-finepix-x100-stribrny/>

⁵⁹ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

Dle mého názoru je velmi zvláštní, že firma FUJI zatím neposkytla fotografovi Michaeli Hankemu sponzorský dar, například v podobě nového fotoaparátu. V současné době jde o velmi běžnou záležitost, kdy osoby propagující konkrétní techniku, ji dostávají darem. Pokud by někdo měl dostat nové fotografické vybavení, pak je to právě Michael Hanke, který firmu FUJI propaguje u svých fotografií po celém světě.

6.2 Oblíbenci

Konkrétní fotografický vzor, ve kterém by se na svých počátcích vzhlédl, nemá. Velmi obdivuje práci Jindřicha Štreita, Karla Cudlína a Viktora Koláře. *„Je zajímavé, že já jsem svůj vzor nestihl najít. Já jsem začal fotit opravdu hned, aniž bych se na to připravoval a vzor si hledal. Táta ten taky přiznává, že až teď na stará kolena hodně čte fotografické knížky, časopisy, životopisy fotografů, zajímá se, chodí na jejich vernisáže. Já jsem si zatím vzor nestačil vybrat, což si myslím, že bylo pro mne paradoxně správné, pro nalezení svého vlastního rukopisu. Všechny české významné fotoreportéry a dokumentaristy obdivuji. Karla Cudlína, Viktora Koláře a Jindřicha Štreita, tyhle 3 mám nejradši. Obdivuji je, ale nesnažím se je jakkoliv napodobit.“*⁶⁰

Touto odpovědí Michael Hanke zodpověděl další z výzkumných podotázek, a to ve znění **„Kdo se stal pro tvorbu Michaela Hankeho inspirací?“** Podle něj je důležité, aby každý fotograf měl někoho, kdo jej inspiruje, ovšem v jisté míře. Svě oblíbené fotografie nepovažuje za své vzory, nýbrž za svou inspiraci. Vybrané fotografie se totiž nesnaží napodobit či kopírovat. Podle Hankeho je také velmi důležité si najít vlastní rukopis a nekopírovat ho od někoho jiného. Mezi své vybrané inspirativní tvůrce Michael Hanke řadí Jindřicha Štreita, Karla Cudlína a Viktora Koláře.

Karel Cudlín absolvoval katedru fotografie pražské Filmové a televizní fakulty Akademie múzických umění (dále FAMU), na které se později stal docentem. V současné době spolupracuje s vydavatelstvími, televizními a filmovými produkcemi v České republice i v zahraničí. V letech 1997 až 2003 byl jedním z hlavních fotografů tehdejšího prezidenta republiky Václava Havla. Působil v redakcích Mladého světa, Lidových novin a Respektu. Mezi jeho nejznámější fotografické cykly patří odchod sovětských vojsk z tehdejšího Československa, komunistické slavnosti, uprchlíci nebo Národní divadlo.⁶¹

---

⁶⁰ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

⁶¹ „Karel Cudlín“, 400asa.org (online) [cit. 22.6.2020] Dostupné z: <https://www.400asa.org/karel-cudlin-cze/>

Viktor Kolář vystudoval Pedagogický institut v Ostravě. V roce 1968 odešel do Kanady, kde pobýval ve fotografických laboratořích. Teprve od roku 1985 se v tehdejší Československu mohl opět svobodně věnovat fotografii. Pro Koláře je typické fotografování každodenních okamžiků drsné rodné Ostravy, díky nimž je považován za jednoho z nejznámějších fotografů u nás.⁶²

Jindřich Štreit vystudoval Pedagogickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. V roce 1982 jeho fotografie vzbudily pozornost tajné policie, a tak byl následně vzat do vyšetřovací vazby a posléze byl odsouzen k odnětí svobody v délce 10 měsíců. Od roku 1994 je samostatný fotograf, zaměřující se na humanistický dokument.⁶³

Michael Hanke nespolupracuje s žádným fotografickým časopisem, alespoň ne dlouhodobě. *„Nespolupracuji s žádným v tom smyslu, že bychom měli uzavřenou smlouvu. Pokud mám nějaké téma, které nějaký časopis zajímá, tak mě sami osloví kvůli publikaci. Takovým způsobem jsem publikoval vlastně všechny mé fotografické soubory, tedy Šachy, Cirkus, Nikdy ho neviděli brečet a další. Šlo například o časopis Magnus, Reflex, a podobně. Že bych ale měl něco stálého, tak to bohužel ne. Čekám, že mě někdo osloví a popřípadě, že se dohodneme.“*⁶⁴

Před fotografickými časopisy upřednostňuje fotografické knihy svých oblíbených autorů. *„S časopisy to postupem času omezují. Je dobré si udělat přehled, co, kde, kdo a jak fotí, u mě ale vítězí fotografické knihy. Hlavně ty z mé branže, takže Cudlín, Kolář a další. Od těchto autorů mám všechny knihy, které vydali. Co se týče časopisů, tak dlouhodobě kupuji FotoVideo, kde hlavně během 90. let bývala sbírka československé fotografie, kterou jsem si zpětně pořídil. Šlo o spoustu zajímavého povídání s různými autory. Dnes je ten časopis spíše zaměřený na techniku, tudíž si ho sem tam prolistuju.“*⁶⁵

Časopis FotoVideo je měsíčník vycházející od roku 2012, zaměřený na rozhovory s fotografy a technickými parametry fotografického vybavení. Vydavatelem časopisu je společnost AteMi, s.r.o., šéfredaktorem je Rudolf Stáhlich.

Co se týče oblíbených fotoreportáží, vzpomíná na díla svého otce. *„Mně se nejvíc líbily samozřejmě tátovy věci, protože jsem v tom dlouhou dobu žil. Dělal a furt dělá úžasné věci.“*

---

⁶² „Viktor Kolář“, Asociacefotografu.com (online) [cit. 22.6.2020] Dostupné z:

<https://www.asociacefotografu.com/cz/osobnosti-ceske-fotografie/167/viktor-kolar.html>

⁶³ „Jindřich Štreit“, jindrichstreit.cz (online) [cit. 22.6.2020] Dostupné z: <http://www.jindrichstreit.cz/biografie/>

⁶⁴ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

⁶⁵ Tamtéž

V těchto věcech mu moc fandím, protože se jich drží. Udělal úžasnou fotoreportáž s názvem „Pohledy z okna mého bytu“, což bylo mapování více než 20 let toho, co se dělo pod okny bytu, kde jsme bydleli, tedy v Kladně na Náměstí Svobody, což bylo dříve Gottwaldovo náměstí, kde se odehrávaly dějiny. Šlo o hlavní cestu, kde se stalo opravdu hodně historických událostí, ale samozřejmě se tam staly i úplně obyčejné věci. Tátu furt sleduju, moc mu fandím. Jinak spousta lidí dělá velmi zajímavé reportáže, akorát mám pocit, že čím dál víc lidí začínají fotit hlouposti a extravagantní záležitosti. Důvod je úplně jednoduchý, všechno už vyfocení bylo. Jedna z rad, kterou mi dal právě táta bylo „dělej to po svém, klidně můžeš fotit téma, které už tu bylo, ale udělej to prostě po svém,“ čímž se řídím a očividně to funguje. Například můj soubor s šachovým turnajem byl specifický, protože ten zatím ještě nikdo neudělal, nikdo s podobným souborem nešel s kůží na trh. U většiny témat určitě nejsem jediný, kdo je vyfotil, například pohřby, handicapovaní sportovci, to jsou docela oblíbená fotografická témata. Ale když to člověk dělá po svém, tak má mnohem větší šanci uspět, než když někoho kopíruji.“⁶⁶

Všechny své fotografické reportáže a soubory publikuje Michael Hanke pouze v černobílé barvě, což má podle něj velmi jednoduchý důvod. *„Barva zbytečně odvádí pozornost, a právě černobílá upozorňuje na obsah fotografie. Samozřejmě neříkám, že 1 fotka z 20 není lepší v barvě. Tématům, která si vybírám, tak nějak sluší ta černobílá a hodí se k nim. Černobílá šachovnice, smrt – pohřby, senioři – stáří, handicapovaní také určitým způsobem.“⁶⁷*

Fotografická technika v současné době umožňuje fotografování přímo v černobílém režimu, toho ovšem Hanke nevyužívá a upravuje své fotografie v postprodukcí v počítačových programech na úpravu fotografií. *„Popravdě řečeno, fotografovat přímo v černobílém režimu jsem nikdy nezkoušel. Do černobílé to upravuju velmi rychle přes Photoshop, ve kterém sice neumím tak, jak bych chtěl, ale na druhou stranu jsem rád, že neumím úplně vše. Člověka by to mohlo svádět k nějakým složitějším úpravám, a to nechci. S celkovou úpravou fotek si moc nehraji, dávám tomu tak 5-10 minut. Buď tam ten příběh a emoce jsou hned, anebo to není dobrá fotka. Pokud to tam není, tak to tam žádným způsobem nevyčarujete. Když někde fotím celý den, tak nafotím stovky fotek, které následně proberu, vyjde mi cca 50 a z těch pak publikuji třeba 5. Jsem schopný vytěžit z minima maximum. Pokud jedu fotit nějakého člověka při něčem, tak s ním nemusím trávit týdny nebo měsíce. Stačí pár setkání, ze kterých se snažím vytěžit ty*

---

⁶⁶ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

⁶⁷ Tamtéž

nejlepší fotky. Když jdu fotit, tak jdu opravdu jen fotit a soustředím se pouze na fotografování. Přepnu se do tzv. fotografického módu a snažím se předvést ten nejlepší výkon.“⁶⁸

6.3 Význam fotografií pro společnost

Fotografové mají podle Michaela Hankeho pro společnost velký význam, samozřejmě záleží, co a jak konkrétní fotograf svojí tvorbou zvětšuje a zachycuje, ovšem výsledek celkové práce fotografií je pro společnost velmi podstatným. *„Otázku ohledně celkového významu fotografií pro společnost slychávám stále častěji. Poslední dobou stále častěji slyším názor mnohých i renomovaných fotografů, že fotografie jako taková ustupuje a má stále menší sílu něco změnit. Já si to nemyslím. Žijeme v době, kdy se z mého pohledu komunikuje stále více obrazově, převládá stále více audio-vizuální sdělování informací. Slovo bývá mnohdy devalvováno, přestává mít váhu. Kdosi moudrý nedávno vyřkl větu, která mi utkvěla v paměti, a sice, že "Dnešní společnost stále více sklouzává od prožitků k zážitkům a od diskuze ke žvanivosti". Naprosto s tím souhlasím a cítím to úplně stejně. A přesně zde je podle mě prostor pro vyjadřovací schopnost fotografie. Fotografie totiž zobrazuje a zachycuje skutečnost takovou, jaká doopravdy je.*“

Jeho poslední věta se výraznou měrou shoduje s kapitolou v této bakalářské diplomové práci o významu fotožurnalistiky pro společnost, která pojednává o důležitosti zobrazování dané reality právě pomocí žurnalistických fotografií.

Upozorňuje na to, že je důležité zachycovat i ty nejběžnější okamžiky života. *„Hodně samozřejmě záleží i na tom, co konkrétně daný fotograf zvětšuje. Já se zaměřuji na ten nejběžnější život. Svým objektivem nejčastěji zachycuji silné okamžiky obyčejných lidí a jejich prostřednictvím se snažím demonstrovat známé rčení, že ty nejkrásnější okamžiky jsou v životě zadarmo, a tedy dostupné de facto každému. Beze slov tak poukazuji na prožitky, které se před lidmi otevírají ve chvíli, kdy se na chvíli zastaví, třeba pohledem na některou z mých fotografií, a uvědomí si co je v životě opravdu důležité. Svým způsobem tak vlastně potvrzuji tu předchozí větu o současné společnosti. Zároveň si myslím, že tak i žiji. Věřte mi, že mezi nejkrásnější okamžiky každého všedního dne patří chvíle, kdy svoji 4letou dceru doprovázím do školky, vedeme se za ruku a hezky si spolu povídáme. I tím, že si uvědomuji, že tyto okamžiky nebudou trvat věčně, prožívám je naplno a s krásným pocitem u srdce. A jsou to právě takovéto okamžiky, které se snažím "zastavit" a zvěčnit díky fotoaparátu. Čas letí neúprosně rychle a mnozí z nás si v tom spěchu nedokážeme tuhle důležitou skutečnost uvědomit. Ty nejsilnější momenty nám*

---

⁶⁸ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

tak díky tomu unikají. Chci dát prostřednictvím svých fotografií šanci si to uvědomit a vážit si v životě i těch momentů, které mnohým připadají "tuctové". Takto chápu v poslední době stále více poselství mých fotografických projektů. Takto jednoduše, netřeba v tom hledat vědu. Vždyť v jednoduchosti je síla.“

Pro tuto třetí dílčí výzkumnou podotázku byla vymezena samostatná podkapitola, a to kvůli její důležitosti. Podotázka ve znění „**Jaký význam mají podle Michaela Hankeho fotografování pro současnou společnost?**“ byla fotografem zodpovězena zcela jasně. Podle Michaela Hankeho je význam fotografií pro společnost velmi důležitý. Významným způsobem hraje roli to, co přesně konkrétní fotograf zobrazuje. Žijeme v době, kdy se přestává komunikovat pomocí psaného slova, ale čím dál častěji převládá audio-vizuální forma komunikace, proto jsou svou prací fotografové v dnešní době velmi podstatní.

6.4 O úspěchu ve World Press Photo

I přesto, že Michael Hanke začal fotografovat až ve svých 40 letech, může se pyšnit hned několika oceněními světového formátu. Mezi ty nejdůležitější s jistotou patří dvakrát druhé místo v mezinárodní fotografické soutěži World Press Photo. První získal v roce 2017 v kategorii sport se souborem s názvem Šachový turnaj mládeže (Youth Chess Tournament).⁶⁹ „*Kamarád mi dal tip, jehož syn ty šachy hraje. Nejdřív se mi do focení děti nechtělo, ale nakonec to bylo více než dobré. Děti hrající šachy jsou hodně takové uvědomělé, jsou inteligentní, určitým způsobem i dospělé. Měl jsem strach z rodičů, aby jim to náhodou nevadilo, ale nakonec byli i oni rádi, že budou mít hezkou fotku svého dítěte.*“⁷⁰

Jeho druhým souborem, který obsadil druhé místo v soutěži v roce 2019, byl soubor s názvem Nikdo ho neviděli brečet (Never Saw Him Cry), věnující se Zdeňku Šafránkovi, kapitánovi české sledge-hokejové reprezentace.⁷¹ „*Potkali jsme se čtyřikrát nebo pětkrát, za účelem focení. Společně jsme nafotili stovky, spíš tisíce fotek. Většinou byla nejlepší ta první z toho daného okamžiku, což je logické. Vy něco vidíte, co ve vás vyvolá určitou emoci a zážitek, a tak to hned vyfotíte. Pak už je to pozdě a není to ono. Devadesát procent fotek je v ten první moment.*“⁷²

---

⁶⁹ „Awards“, MichaelHanke.photography (online) cit. [23.6.2020] Dostupné z: <https://michaelhanke.photography/about-contact>

⁷⁰ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

⁷¹ Awards“, MichaelHanke.photography (online) cit. [23.6.2020] Dostupné z: <https://michaelhanke.photography/about-contact>

⁷² Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

Fotografování handicapovaného Zdeňka Šafránka považuje za jedno z nejlepších životních zkušeností. „Pan Šafránek řekl, že mu handicap víc dal, než vzal. Je neuvěřitelné, že ti lidé nějakým způsobem žili, ten život měli nějaký a až ten handicap jim otevřel oči a navedl je na tu správnou cestu. Výhodou World Press Photo je ta komunikace napříč celým světem. Jak by se mi jinak podařilo mít vystavené fotky po celém světě a mít miliony a miliony návštěvníků výstav plus zhlédnutí fotosouborů na internetu? Nedávno mi přišla fotka z Turecka, kde byla výstava a na moje fotky se právě dívá člověk na vozíčku. I kdyby to mělo pomoci „jen“ jemu a ukázat, že to všechno jde, tak to za to přece stojí. A nepotřebujete žádné peníze, jen ten pocit zadostiučinění. To je to, co já tomu světu, můžu nabídnout.“⁷³

Do fotografických soutěží posílá jen fotoprojekty, u kterých je přesvědčen, že jsou dostatečně silné a mají šanci uspět. „Do World Press Photo fotky neposílám tak dlouho, například letos jsem neposlal nic, protože si myslím, že žádný tak silný fotoprojekt, bohužel, nemám. Řekl jsem si, že od letošního roku skončím se všemi soutěžemi, kromě Czech Press Photo a World Press Photo. Dřív jsem se ještě účastnil Sony World Photography Awards a POYI (Picture of the Year International), což je v Americe významnější fotosoutěž než World Press Photo. V této soutěži to porota hodnotí online a hlavně neanonymně. Je tam porota, vidíte fotky i to, jak porota hodnotí jednotlivé snímky nebo soubory fotek. Projdou společně fotku a hlasují ve stylu in/out. V prvním kole potřebujete alespoň jeden hlas pro in, poté už potřebujete víc a víc in-hlasů. Je to velmi zajímavá zkušenost, dívat se na porotu, která hodnotí cizí snímky a také ty vaše. Je to dost zajímavé z hlediska feedbacku pro soutěžící fotografy.“⁷⁴

Nadcházejícího ročníku se tedy Michael Hanke neúčastní. „Letos si dávám pauzu. Pochopil jsem, že typicky česká témata nemůžou zaujmout světové porotce. Soubor fotek musí být „internacional“, aby zaujal mezinárodní porotce. Proto jsem odeslal Šachy, protože jsou světové, stejně jako handicapovaní lidé a sportovci. Předtím jsem posílal například soubory z taneční zábavy seniorů, ale to porotu bohužel vůbec nezaujalo. Už v sobě mám brzdu, díky které vím, co poslat a co neposlat.“⁷⁵

Jedním z nových pravidel soutěže World Press Photo je přísná kontrola úpravy snímků jako opatření proti potencionálním podvodníkům v soutěži. „Momentálně World Press Photo vyřazuje velmi přísně, i na základě toho, když vyretušujete jakoukoliv nesrovnalost, třeba jen tečku, tak jste hned diskvalifikován, a to na 5 let dopředu. Nově mají forenzního analytika, který

---

⁷³ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ Tamtéž

kontroluje každý detail fotografií. Toto nové pravidlo se zavedlo proto, že někteří fotografové jednoduše podváděli a dělali dost velké úpravy. Kvůli tomu bylo těžké rozeznat, co by za úpravy mohlo být povolené a co ne, tudíž to sjednotili a neberou žádné úpravy. Je s tím vším docela práce, takže pokud nemám silný soubor, který má šanci uspět, tak to do World Press Photo nepošlu, ale pošlu to „jen“ do Czech Press Photo. Je to zvláštní, ale soubory, které neuspějí na Czech Press Photo, uspějí na World Press Photo a naopak.“⁷⁶

Soutěž World Press Photo má samozřejmě celosvětové měřítko, s čímž souvisí i vysoký počet odeslaných fotek do každého ročníku. Do počtu fotografií se ovšem nejedná o nejrozsáhlejší fotografickou soutěž. *„Paradoxně je World Press Photo omezenější do počtu fotek než například do soutěží jako Sony Award a podobně. Do World Press Photo mohou posílat pouze profesionální fotografové, kteří se prokáží průkazem. Amatérští fotografové tedy posílat fotky do World Press Photo nemohou. I přesto tam každoročně dochází přes 80 000 fotografií. Naopak právě do Sony Awards chodí i přes půl milionu fotografií, díky tomu, že tam mohou posílat i amatérští fotografové. I těch 80 000 je spousta, to si potom člověk říká, jak je možné, že se to vůbec podařilo, dostat se na nějakou nominovanou nebo vyšší příčku. V začátcích soutěže se do ní posílalo například jen 10 000 fotek.“⁷⁷*

Každoroční vyhlášení vítězných fotografií v jednotlivých kategoriích se koná v nizozemském Amsterdamu, kam sahají kořeny a počátky soutěže. *„Na oficiálních stránkách soutěže bývají zveřejňovány nominované snímky a série, poté v Amsterdamu na vyhlášení vám řeknou, že jste se umístil na takovém a takovém místě. V Amsterdamu to je každoroční velká akce, na kterou přijede sám nizozemský princ a princezna. Jde o úžasnou záležitost. V současné době plánují, že z toho udělají televizní přenos, který by šel po celém světě, stejně jako například vyhlášení Oscarů. V Amsterdamu to je proto, že World Press Photo tam má sídlo, koná se tam premiérová výstava v kostele na náměstí a poté výstava putuje do 100 měst po celém světě.“⁷⁸*

Finanční ohodnocení v soutěži World Press Photo je pouze pro vítěze hlavních kategorií. *„World Press Photo je zadarmo, což je docela zábavné. Samozřejmě pro celkového vítěze hlavní kategorie, tam nějaké finanční ohodnocení určitě bude. Do této kategorie se asi nejspíš nikdy nedostanu, protože tam většinou soutěží snímky, zachycující nějaký politický, válečný nebo environmentální problém současného roku. Je tam totiž více podkategorií, ve kterých soutěžím právě já. Je známo, že fotografové z Česka jsou, a patrně i nadále budou,*

---

⁷⁶ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

⁷⁷ Tamtéž

⁷⁸ Tamtéž

úspěšní v kategorii Sport, což je logické, protože jsme národ sportovců. Já osobně si stojím za jedním, a to že pokud se vydá reportážní fotograf fotit do válečné země, nenafotí to nikdy tak dobře, jako místní fotografové. Ty věci potom působí tak silně, že ta atmosféra z toho snímku přímo křičí. To je důvod, proč já fotím naše české záležitosti, protože i díky tomu, že znám tu českou národu, tak ten detail může být potom rozhodující. Kdybych jel například fotit na Kubu, tak přivezu krásné, barevné fotky, ale musel bych tam být mnohem delší chvíli, aby si na mne místní zvykli a já zachytil ty správné momenty.“⁷⁹

Selekce vhodných fotografií do finálního soutěžního souboru je velmi složitý a zdlouhavý proces. „Vybrat z toho kvanta fotek, to je něco hrozného. Já samozřejmě můžu udělat různé typy souborů. Můžu se rozhodnout udělat více dramatický soubor, nebo například veselý či nostalgický soubor. A právě na tom, jak ten soubor sestavíte, neuvěřitelně záleží. Tohle mi dává nejvíc zabrat. O nějakých fotkách vždycky víte, že tam musí být v tom souboru. Na World Press Photo je velmi důležité, aby tam byla nějaká fotka, která se vám zaryje pod kůži a aby si na ni ten porotce vzpomenu. Takže například u těch šachů to byl ten kluk s otevřenou pusou a u handicapovaných sportovců to bylo to přitahování pana Šafránka na kruzích. Přesně takové fotky tam musí být, aby to byl úspěšný soubor. V celém souboru nesmí být slabá fotka. Fotograf nesmí nechat tu porotu usnout nad vašimi fotografiemi. Porota spolu sedí několik dní a nesmí je to přestat bavit. Zasedá v Amsterdamu měsíc, což je velmi dlouhá doba a musí to být pro všechny velmi vysilující. Takže musíte být pro porotu něčím zajímavý, jinak vám žádné body nedá.“⁸⁰

Michael Hanke byl sám členem poroty hodnotící snímky v maďarské fotografické soutěži Hungarian Press Photo a své působení hodnotí jako velmi zajímavou zkušenost. „Byl jsem členem poroty v Maďarsku, kde je obdoba Czech Press Photo - Hungarian Press Photo. Seděl jsem v porotě, kde to bylo taktéž veřejné. Lidé se mohli dívat na výsledky na internetu, anebo mohli dokonce přijít do místnosti, být potichu, nenapovídat. Byla to velmi zvláštní a zajímavá zkušenost. Když jsem viděl, jak ta porota hlasuje, jak i při posuzování sérií dokáže rozhodnout během desetiny vteřiny o osudu těch fotek nebo jednotlivé fotky. Nezlobte se na mě, ale za tak krátký časový úsek, není člověk schopný pořádně vnímat fotku, a tak jsem si řekl „hele, mám já tohle za potřebí?“ Ty fotky jsou moje děti, a tak jsem tohle posuzování vnímal, jako kdyby byly na popravě. Kvůli tomu jsem si řekl, že budu věrný Czech Press Photo a do zahraničních, vyjma World Press Photo, se hlásit nebudu. Ve World Press Photo se mi zadarilo

---

⁷⁹ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

⁸⁰ Tamtéž

v roce 2017. O dva roky později jsem se vyhecoval a vyšlo to podruhé. Třeba jednou zvládnou i ten hatrick. “⁸¹

Posuzování poroty chápe jako velmi subjektivní hodnocení, které v některých případech nemusí být úplně spravedlivé. Také záleží na celkovém tématu souboru. „Každý porotce k tomu přistupuje tak nějak po svém. Alespoň z části. V tom je ten vtip a problém zároveň těchto soutěží. Čím víc je porotců, tím víc je „problémů“. Například letos v Czech Press Photo bylo 9 porotců, což je obtížnější u takového čísla uspět, například se souborem handicapovaných. Ne každému to může sednout a když jich je víc, tak je problém na světě. Aby člověk vyhrál, musí získat většinu hlasů. Když je porotců 9, musí se výsledky zprůměrovat a fotky se musí líbit alespoň 6-7 porotcům z 9. Pokud by jich bylo méně, například 4, tak je to přeci jen jednodušší. Naopak ve WPP tolik lidí v porotě není. Tam je 9 kol, díky kterým postupně redukuje ten obrovský počet fotek, v prvních třech kolech mají specializovanou porotu 3 lidí na podkategorie, kteří vyselektují ty lepší fotografie, které pak podstoupí právě tu forenzní analýzu kvůli úpravám a až potom je General Jury, což je hlavní porota předsedů 7 lidí, kteří vybírají vítěze. Takže velmi záleží, jak to porotcům sedne. Kdo co preferuje a kdo co ne. Chápu, jsou to jen lidi, něco se jim líbí víc, něco míň. Tudíž jde o subjektivní soutěž, která je dost o štěstí, to bez diskuze.“⁸²

Pravidla soutěže World Press Photo a české odnože Czech Press Photo se často obměňují. Souvisejí s tím i personální změny. „Pravidla a postupy soutěží Czech Press Photo a World Press Photo si jsou podobná, a zároveň se liší. V době, kdy vedla Czech Press Photo paní Mrázková, do soutěže se posílaly fotky ještě vytištěné, což mělo své kouzlo. Spoustu let se tedy posílaly vytištěné snímky a porotci si je mohli hodit na podlahu a postupně vyřazovat. Změnilo se to před 4 lety, kdy soutěž přebrala paní Souralová. Od té doby se fotografie posílají elektronicky, v čemž vidím problém. Každý monitor může barevnost fotografií odlišit a problém je na světě. U černobílé fotografie si člověk taky nemůže být jistý, že ji porotci nevidí se stříbrným odstínem. Nový postup je obhajován tím, že se stihne posoudit více fotografií.“⁸³

Mezi jeho publikované série patří například Taneční zábava seniorů, První přijímání, Poslední návštěva, Za oponou, Letecká show, Koňské polo a další. Jako témata si volí události, které ho určitým způsobem zajímají a ovlivňují. „Vybírám si i projekty podle toho, co mne jako člověka zajímá a normálně jsem se k tomu nedostal. Například to, že jsem se teď nějakou dobu pohyboval mezi handicapovanými, tak to mi dalo hrozně moc. Spousta lidí mezi námi je taková,

---

⁸¹ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

⁸² Tamtéž

⁸³ Tamtéž

že si hrozně rádi stěžují na nadávají vlastně na cokoliv. Velmi rádi „hypochondrují“, že je něco bolí a podobně. Ti lidi, kteří mají právo si stěžovat, ti, co nemají ruce a nohy, tak ti lidi mají tu odvalu si na sebe dát výstroj, boxerské rukavice, speciální postroje, jen proto, aby mohli sportovat. Při takovýchto momentech si člověk řekne „zkus si ještě někdy na něco stěžovat“.⁸⁴

Fotografování handicapovaných sportovců považuje za jedny z nejsilnějších zážitků svého života, které mu určitým způsobem dobíjí energii. „Stává se mi pravidelně, že po focení s handicapovanými lidmi odcházím naprosto dojatý a dobitý pozitivní energií. Pro mne to je povolený doping. Chci i letos zůstat právě u této tematiky, ale ne proto, že jsem s tímto tématem už někdy uspěl, ale právě proto, že mne to nabíjí neuvěřitelnou energií. Handicapovaní sportovci jsou za fotografování velmi rádi. Chtějí, aby se jejich příběh dostal někam dál.“⁸⁵

Na fotografování všech svých publikovaných souborů vzpomíná rád a žádný z nich neupřednostňuje. „Všechno to jsou moje děti, takže se dá říct, že je mám rád všechny stejně. Opravdu nerad bych si vybíral jeden konkrétní. Hrozně rád jsem fotil pana Šafránka, díky němu jsem poznal jeho blízké okolí, rodinu, manželku a děti, párkrát do roka se navštěvujeme. Nikdy svojí fotkou nechci nikomu ublížit, tudíž musím přemýšlet nad tím, co zveřejním. Je to i o tom dialogu s lidmi. Je mezi tím tenká hranice, co by mohlo být diskutabilní a co ne. Paradoxně vždycky, když to někdo hodně řeší, to uveřejňování, tak s nimi ty fotky stojí za nic. Většinou když jsou lidi na pohodu, tím pádem jsou i ty fotky na pohodu.“⁸⁶

Za své fotografické působení získal Michael Hanke již 11 ocenění. Dvě již zmíněné ocenění v rámci World Press Photo. Dalších 6 cen získal v soutěži Czech Press Photo, z toho v roce 2014 obsadil první příčku v kategorii Umění & Zábava se svojí sérií Taneční zábava seniorů. V soutěži SONY World Photography Awards získal cenu za Šachový turnaj.⁸⁷ Všech těchto ocenění si váží, i když s sebou nesou určitou zodpovědnost a očekávání veřejnosti. „Je to pro mne obrovské zadostiučinění, pocta, radost ale na druhou stranu jde i o jakýsi závazek. Teď už na mě mají všichni kolem mě velká očekávání, že z toho v každém ročníku něco určitě bude. Na tom samozřejmě něco je. Ono se říká, že fotograf je tak dobrý podle toho, jakou nejslabší fotku publikoval. Jedna z mých mnoha zásad je, že na vybranou fotku se dívám nejméně půl roku sám a až potom ji publikuji. Nemám to tak, že přijdu z focení a hned ji někam dám. Časem se může stát, že ty fotky se vám mohou přestat líbit, a tak na vás přestanou i působit.“

---

⁸⁴ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ „Awards“, MichaelHanke.photography (online) cit. [23.6.2020] Dostupné z: <https://michaelhanke.photography/about-contact>

A kvůli tomu, že jsem perfekcionista, tak ta fotka na mne musí působit vlastně furt. Až když já osobně mám z fotografie husí kůže i třeba po půl roce, tak jsem spokojený. ⁸⁸

Hlavní výzkumná otázka ve znění, „**Jakým způsobem rozvíjí Michael Hanke českou reportážní fotografii?**“, se dá zodpovědět pomocí jednotlivých výpovědí na vybrané otázky. Konkrétní otázka v rozhovoru nezazněla, protože jako hlavní výzkumnou otázku celé bakalářské diplomové práce, by ji čtenář měl být schopen zodpovědět pomocí nasbíraných dat a poznatků.

Michael Hanke rozvíjí českou reportážní fotografií převážně jeho světovými úspěchy na poli fotografických soutěží. Jeho jednotlivé soubory fotografií jsou totiž známé po celém světě, a tak se česká reportážní fotografie dostává do podvědomí celému nejen fotografickému světu. Určitým způsobem se jistě zapsal i do podvědomí nejen handicapovým sportovcům, ale zkrátka všem, kdo se o sportovní fotografii alespoň trochu zajímá. Jeho úspěchy na poli World Press Photo, Czech Press Photo nebo i v dalších soutěžích jako například Sony World Photography Awards, jsou opravdu obdivuhodné. Jeho fotografické soubory jsou velmi silným prožitkem i pro amatérské oko. Tento fakt podporuje i to, že Michael Hanke pro své publikované fotografie používá pouze černobílou barvu, která působí na emoční stránku člověka více než při použití barvených snímků. Při prohlížení jeho fotografií člověk přemýšlí nejen nad zachycenými, ale i svými emocemi. Michael Hanke rozvíjí českou reportážní fotografii i tím, že sice nepravidelně, ale jednou za čas přispívá svými díly a poznatky do různých fotografických časopisů.

---

⁸⁸ Hanke. Osobní rozhovor, 19.2.2020

7 ZÁVĚR PRÁCE

Na počátku zpracování bakalářské diplomové práce byly stanoveny důležité výzkumné otázky, konkrétně jedna hlavní a tři dílčí výzkumné podotázky. Cílem práce bylo přiblížení problematiky české reportážní fotografie, vymezení důležitých historických milníků v rámci vývoje fotografie, což bylo rozděleno na vývoj klasické fotografie a digitální fotografie. Dále se podařilo upřesnit význam, funkce a jednotlivé žánry fotožurnalistiky. Česká reportážní fotografie byla vymezena a pomocí odborné literatury rozdělena do celkem 4 důležitých historických mezníků, a to na její počátky, českou reportážní fotografii během druhé světové války, období do Sametové revoluce a po ní. Jedním ze žánrů žurnalistické fotografie je právě fotografie reportážní a mezi její současné představitele patří i vybraný fotograf Michael Hanke, kterému byla věnována celá praktická část bakalářské diplomové práce. Pomocí provedeného hloubkového rozhovoru se podařilo zodpovědět všechny výzkumné otázky.

Zpracováním bakalářské práce, která je rozdělena do 6 kapitol, se podařilo zkompletovat první oficiální akademickou práci o fotografovi Michaeli Hankemu. Sběr potřebných dat pro práci probíhal načtením odborné literatury a odborných internetových článků v rámci několika měsíců. Na základně nastudované literatury byly vypracovány konkrétní otázky do připravovaného rozhovoru s fotografem o jeho tvorbě, příběhu, úspěších, inspiraci a důležitosti role fotografů pro společnost.

V rámci zpracování přílohových kapitol o kategoriích World Press Photo a Czech Press Photo bylo původně zamýšleno dohledat celkové statistiky těchto soutěží, zaměřit se na vítěze a celkový počet zastoupených zemí mezi oceněnými světovými fotografy. Na internetu tyto statistiky totiž nejsou k dispozici. Pro vypracování statistik bylo ovšem potřeba kontaktovat oficiální instituce s prosbou o zaslání potřebných dat. To se, bohužel, nepovedlo. Na častou e-mailovou komunikaci z mé strany nebylo ani jednou organizací nijak odpovězeno.

Dle mého názoru jde takové téma akademické práce ještě více rozšířit. Bakalářská práce by šla rozvinout do magisterské diplomové práce tím způsobem, že by se práce zabývala konkrétními soutěžemi, tedy Czech Press Photo a World Press Photo, více dopodrobna. Bylo by vhodné realizovat více rozhovorů s fotografy, kteří v těchto soutěžích uspěli, ať už jde o české zástupce či zahraniční a jednotlivé výpovědi porovnat z vícero úhlů.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura

- BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. *Česká fotografie 20. století*. Praha: KANT, 2010. ISBN 978-80-7437-026-7.
- HORNÝ, Stanislav. *Digitální fotografie a její zpracování*. Praha: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0797-8.
- KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8.
- LÁBOVÁ, Alena. *Základy fotožurnalistiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 8070661194.
- LINDNER, Petr, Miroslav MYŠKA a Tomáš TŮMA. *Velká kniha digitální fotografie*. 3., aktualiz. vyd. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-2005-7.
- MRÁZKOVÁ, Daniela. *Co je fotografie: What is Photography = 150 let fotografie : 150 Years of Photography : katalog výstavy, Praha 1. 8.-30. 9. 1989*. Praha: Videopress MON, 1989. ISBN 80-7024-004-0.
- MRÁZKOVÁ, Daniela. *Příběh fotografie*. Praha: Mladá fronta, 1985. ISBN 23-033-85.
- OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85983-76-1.
- OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 9788024618999.
- RÝPAR, Vladimír. *Karel Hájek*. Praha: SNKLU, 1963.
- SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 9788024735689
- VERNER, Pavel. *Úvod do praktické žurnalistiky*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-86723-87-7.

Další zdroje

- „About us“ Worldpressphoto.org (online). [cit. 22.6.2020]. Dostupné z: <https://www.worldpressphoto.org/About-us/37373>.
- „Awards“, MichaelHanke.photography (online). cit. [23.6.2020] Dostupné z: <https://michaelhanke.photography/about-contact>

- „Fujifilm X100“, FotoSkoda.cz (online). [cit. 22.6.2019] Dostupné z: <https://www.fotoskoda.cz/fujifilm-finepix-x100-stribny/>
- „Jindřich Štreit“, jindrichstreit.cz (online). [cit. 22.6.2020] Dostupné z: <http://www.jindrichstreit.cz/biografie/>
- „Jiří Hanke: Fotografie 1973-2018“, ghmp.cz (online). [cit. 23.6.2020] Dostupné z: <http://www.ghmp.cz/jiri-hanke-fotografie-1973-2018/>
- „Karel Cudlín“, 400asa.org (online). [cit. 22.6.2020] Dostupné z: <https://www.400asa.org/karel-cudlin-cze/>
- „Pravidla“ Czechphoto.org (online). [cit. 23.6.2020]. Dostupné z: <https://www.czechphoto.org/cpp/pravidla/>.
- „Viktor Kolář“, Asociacefotografu.com (online). [cit. 22.6.2020] Dostupné z: <https://www.asociacefotografu.com/cz/osobnosti-ceske-fotografie/167/viktor-kolar.html>
- KEDRA, Joanna. Enhancing visual literacy through interpretation of photo-genres: toward a genre typology of journalistic photography. *Journal of Media Practice* [online], 21 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14682753.2016.1159451>
- Zhang 2010 (online) cit [1.12.2020] dostupné z: <https://petapixel.com/2010/08/05/the-worlds-first-digital-camera-by-kodak-and-steve-sasson/>

9 PŘÍLOHY

Rozhovor s Michaelem Hankem

Váš otec Jiří Hanke je známý dokumentární fotograf. Vedl vás k focení již od dětství?

Samozřejmě, i když mě do ničeho konkrétního netlačil. Žiji v takovém fotografickém prostředí, protože nefotí jen můj táta, fotí i maminka, vlastně u nás fotí skoro všichni. Rád říkám, že jsme taková fotografická Kelly Family. U nás fotí můj syn, moje sestra, i její děti. Každý fotíme něco jiného, takže je to docela i zábavné. Ale tátovi jsem svojí tvorbou nejbližší, protože dlouhodobě fotí sociální dokument, což je reportážní fotografii velmi blízko. Táta provozoval skoro 50 let malou galerii v České spořitelně, kde jsme bydleli. Takže fotografii jsem určitým způsobem vnímal pořád, i když mě ale nějak nenapadlo fotit. Rodiče mě do fotografování totiž nikdy nenutili. Kvůli mé oblibě informačních technologií již od útlého věku, jsem dělal dlouhou dobu všechno, jenom ne focení.

IT máte, pokud vím, vystudováno.

Ano, já jsem studoval VŠE, což byla taková volba, když člověk ještě neví, co přesně chce dělat. Tam jsem se začal přiklánět k IT, ve kterém jsem se pohyboval od malička. Jako malý jsem chodil do počítačového kroužku, protože mě počítače bavily vždycky. Ani ne tak hardware, jako spíše ty věci, díky kterým jsem a všichni jsme v kontaktu s lidmi.

Kdy, a hlavně co Vás přimělo začít s fotografováním?

Až ve 40 letech jsem z různých důvodů k tomu nějakým způsobem dozrál. Já vždycky říkám takové 3 hlavní důvody. První důvod je, že tak už nějak trochu vím, o čem ten život je. Sice si nemyslím, že toho vím hodně nebo snad vše, ale ve 20 letech jsem byl dítě, o které se starali rodiče. V té době jsem za sebou neměl žádné situace a důležité životní události, takže jsem byl nedozrálý na humanistickou fotografii. Dalším neméně důležitým důvodem je úžasné rodinné zázemí. Když máte štěstí a potkáte někoho, jako já svoji ženu, která Vám maximálně fandí a podporuje, tak je pro vás ta vnitřní pohoda nesmírně důležitá. Třetím důvodem byla pro mě fáze, ve které jsem si myslel, že mám vážné onemocnění, typu rakovina. Naštěstí se ukázalo, že nic takového nemám, každopádně během 14 dní, kdy čekáte na výsledky histologie, přemýšlíte, co jste v tady tom životě dokázal, co tu po sobě zanecháte.

Takže díky těmto 3 bodům jste začal s fotografováním se sociální tematikou.

Ano, všechno se to sešlo v jedno období, které vyvrcholilo pořízením mého prvního, a vlastně i jediného fotoaparátu. Přes noc jsem si podle recenzí vybral a další den koupil foťák, který se mi hned zalíbil. Byl to FUJI X100, se kterým přišlo Fuji na trh v roce 2012 v tom svém retro stylu. Začal jsem s ním fotit a fotím s ním do dnes. Což považuji za opravdovou raritu v této době. Všechny mé soubory jsou nafocené právě tímto fotoaparátem. Spousta lidí to považuje za jakousi záhadu, sám nevím proč, a zároveň se sám sebe ptám: Proč by se nedalo fotit 5 let stejným foťákem?

Již několik let děláte firmě FUJI slušnou reklamu, nenabídlí Vám sponzorský dar v podobě nového vybavení?

S FUJI jsem se nakonec nedohodl, což mě překvapilo, protože je to docela zvláštní. Nemile mě překvapilo, jak se k tomu firma postavila. Čekal bych, že když jim člověk dělá po celé světě reklamu, protože skromnost stranou, díky mně si FUJI koupilo spousta lidí po celém světě. Sám se tomu divím, ale je to tak, bohužel.

Máte nějaký vzor, co se týče focení?

Je zajímavé, že já jsem svůj vzor nestihl najít. Já jsem začal fotit opravdu hned, aniž bych se na to připravoval a vzor si hledal. Táta ten taky přiznává, že až teď na stará kolena hodně čte fotografické knížky, časopisy, životopisy fotografů, zajímá se, chodí na jejich vernisáže. Já taky samozřejmě občas jdu, když mě ten dotyčný opravdu zajímá. Ale přiznám se, že opravdu nejsem typický fotograf, který by neustále každý druhý den chodil na nějakou vernisáž. Jsem totiž rodinný typ a s tou trávím svůj čas nejraději. Člověk buď může chodit na všechny různé výstavy a vernisáže, ale pak přichází o ten čas s rodinnou, který je pro mne ten nejcennější. Vzor jsem si nestačil vybrat, což bylo paradoxně dobrý, pro nalezení svého vlastního rukopisu.

Tedy při fotografování Vašich prvotin jste spíše hledal sám sebe, než abyste někoho napodoboval.

Přesně tak. První soubor, ve kterém jsem si ho mohl najít, odladit, vypilovat, to byl soubor s názvem Cirkus, ve kterém jsem poprvé přišel s foťákem mezi lidi. Já jsem byl spoustu let introvert, stydlivý kluk, dokonce když jsem ještě chodil na základku, tak o mně měli rodiče strach, že to nebudu mít v životě snadné. Na základní škole a gymnáziu to nebylo úplně nejlepší. Až na vysoké škole byli lidé, kteří mi byli blízcí svým oborem. Velmi mi pomohlo IT, ve kterém pracuji přes 25 let a v současné době působím jako někdo, kdo chodí pomáhat manažerům s

komunikací. Já velkou spoustu času komunikuju s lidmi, dělám konference, přednáším a tím, že jsem poznal různé typy lidí, tak díky tomu jsem se naučil číst lidi, a to mi hrozně pomohlo při focení. Ta empatie, vcítit se do těch lidí, je nesmírně důležité. Vy totiž v té chvíli musíte fotit rychle, musíte být připravený, aby vám neutekl ten rozhodující moment. Nesmíte za člověkem přijít a zeptat se „Dobrý den, mohl bych si Vás vyfotit?“, to už je pozdě. Ale zase nejsem agresivní typ fotografa. Víím, že když mi někdo dá najevo, že mu to je nepříjemné, tak hned zacouvám. To se podle mě všechno v tomhle typu fotografování hrozně moc odráží. Když budete fotit krajinky, architekturu, tak se taky určitým způsobem odráží povaha člověka, ať je jakákoliv, v těch fotkách se to promítne a jde to vidět. Jste-li citlivější, jako já, tak ty fotky dost možná budou taky citlivější. Jste-li spíš „tvrďas“, například jako Antonín Kratochvíl, tak ty fotky budou taky takové, jako je on sám. Perfektní, ale s otiskem člověka. Takže vzor nemám, tatínka určitým způsobem ano, ale že bych ho chtěl kopírovat, to určitě ne. Znáím spoustu fotografů, kteří právě někoho napodobovali a díky tomu i vyhráli nějaké ceny, ale ti fotografové sami tvrdí, že už se jim ty fotky nelíbí, protože to není jejich dílo.

Vzor tedy nemáte, ale určitě se najde nějaký fotoreportér, který Vás nejvíce baví.

Samozřejmě. Všechny české významné fotoreportéry a dokumentaristy obdivuji. Karla Cudlína, Viktora Koláře a Jindřicha Štreita. Tyhle 3 mám nejradši. Obdivuji je, ale nesnažím se je jakkoliv napodobit.

Spolupracujete s nějakým časopisem, zaměřujícím se na fotografii?

Nespolupracuji s žádným v tom smyslu, že bychom měli uzavřenou smlouvu. Pokud mám nějaké téma, které nějaký časopis zajímá, sami mne osloví kvůli publikaci. Takovým způsobem jsem publikoval vlastně všechny mé fotografické soubory - Šachy, Cirkus, Nikdy ho neviděli brečet a další. Šlo například o časopis Magnus, Reflex, a podobně. Že bych ale měl něco stálého, tak to bohužel ne. Čekám, že mě někdo osloví a popřípadě, že se dohodneme.

Kupujete si nějaký takový časopis?

Ano, kupuji. S časopisy to ale postupem času omezují. Je dobré si udělat přehled, co, kde, kdo a jak fotí, u mě ale vítězí fotografické knihy. Hlavně ty z mé branže, takže Cudlín, Kolář a další. Od těchto autorů mám všechny knihy, které vydali. Co se týče časopisů, tak dlouhodobě kupuji FotoVideo, kde hlavně během 90. let bývala sbírka československé fotografie, kterou jsem si zpětně pořídil. Šlo o spoustu zajímavého povídání s různými autory. Dnes je ten časopis spíše zaměřený na techniku, tudíž si ho sem tam prolistuju.

Když řeknu slovo fotoreportáž, vybaví se Vám nějaká konkrétní od Vašeho kolegy?

Mně se nejvíc líbily samozřejmě tátovy věci, protože jsem v tom dlouhou dobu žil. Dělal a furt dělá úžasné věci. Táta dokumentuje dlouhá léta rodiče a děti, takže ten se k nim vrací po dvaceti/třiceti letech a dokumentuje všechny generace, kde jdou úžasně vidět jejich postoje, jak se k sobě po tolika letech mají nebo nemají, odráží se v těch fotkách jejich vzájemný vztah. V těchto věcech mu moc fandím, protože se jich drží. Udělal úžasnou fotoreportáž s názvem „Pohledy z okna mého bytu“, což bylo mapování více než 20 let toho, co se dělo pod okny bytu, kde jsme bydleli, tedy v Kladně na Náměstí Svobody, což bylo dříve Gottwaldovo náměstí, kde se odehrávaly dějiny. Šlo o hlavní cestu, kde se stalo opravdu hodně historických událostí, ale samozřejmě se tam staly i úplně obyčejné věci, jako zbourání staré trafiky nebo oprava silnice. Tátu furt sleduju, moc mu fandím. Jinak spousta lidí dělá velmi zajímavé reportáže, akorát mám pocit, že čím dál víc lidí začínají fotit hlouposti a extravagantní záležitosti. Důvod je úplně jednoduchý, všechno už vyfocení bylo. Jedna z rad, kterou mi dal právě táta bylo „dělej to po svém, klidně můžeš fotit téma, které už tu bylo, ale udělej to prostě po svém,“ čímž se řídím a očividně to funguje. Například můj soubor s šachovým turnajem byl specifický, protože ten zatím ještě nikdo neudělal, nikdo s podobným souborem nešel s kůží na trh. U většiny témat určitě nejsem jediný, kdo je vyfotil, například pohřby, handicapovaní sportovci, to jsou docela oblíbená fotografická témata. Ale když to člověk dělá po svém, tak má mnohem větší šanci uspět, než když někoho kopíruji.

V současné době je moderní pořádat jako zkušený fotograf fotokurzy, jak pro začátečníky, tak i pro pokročilé. Uvažoval jste někdy nad něčím podobným?

Firma FUJI s něčím podobným za mnou přišla, abych něco takového organizoval. Já se tomu ale bráním. Jedním typem je „jak fotit“, čemuž se úspěšně vyhýbám, protože já to sám nevím. Já nedokážu mluvit 2 hodiny v kuse o tom, jak přesně fotit. Já osobně fotím pocitově, na základě toho, že jsem si ten foťák osahal a díky tomu vím, co od něj čekat a co z něj vyleze. Vtipná historka se váže na moji přednášku pro skupinu fotografů z firmy Fuji, byla to nádherná akce, rozuměli jsme si a dost jsme si sedli. Já jsem vyprávěl své příběhy, promítal jsem jim tam svoji tvorbu na plátno, a pak se mě někdo zeptal, jestli dělám i takové ty sekvenční záběry, kde je více fotek v jedné. Já to vůbec nepoužívám, jsem zvyklý fotit na single-shot, a tak se všichni dozvěděli, že ten svůj fotoaparát neznám až tak dobře a přesně nevím, čeho je všeho schopný. Takže můj problém je v tom, že se necítím na to, někoho poučovat. Já s oblibou říkám, že v dokumentu je to z 90 % o tom, jak to má člověk v hlavě nastavené, v tom se to potom odrazí. 10 % je na tom fotoaparátu, jestli je alespoň trochu kvalitní. A samozřejmě téma dělá taky

hodně, což je dost důležitá část, pokud je dobré téma, tak už máte polovinu úspěchu v kapse. U mě to je většinou tak, že nad tím tématem nemůžu dlouho přemýšlet, ale z ničeho nic mě to právě téma trkne do hlavy. Najednou něco vidíte nebo zaslechnete a už je tam ten skvělý nápad. Jak jsem říkal, že jedna z mých zásad je fotky nijak nearanžovat, tak si myslím, že život je natolik pestrý a zajímavý, tak ty nejlepší fotky ani zaranžovat nejdou, ani kdyby člověk sebevíc chtěl. Je důležité mít oči otevřené. Samozřejmě mi pomáhá chodit na určitá místa opakovaně, abych mohl lépe číst v lidech. Například na šachovém turnaji už jsem věděl, kteří ti kluci a holky mají tendenci projevovat emoce a kteří jsou naopak víc robotičtější, takže já jsem je měl tak nějak okouklý.

Posíláte do Czech Press Photo a World Press Photo stejné soubory fotek?

Do World Press Photo fotky neposílám tak dlouho, například letos jsem neposlal nic, protože si myslím, že žádný tak silný fotoprojekt, bohužel, nemám. Řekl jsem si, že od letošního roku skončím se všemi soutěžemi, kromě Czech Press Photo a World Press Photo. Dřív jsem se ještě účastnil Sony World Photography Awards a POYI (Picture of the Year International), což je v Americe významnější fotosoutěž než World Press Photo. V této soutěži to porota hodnotí online a hlavně neanonymně. Je tam porota, vidíte fotky i to, jak porota hodnotí jednotlivé snímky nebo soubory fotek. Projdou společně fotku a hlasují ve stylu in/out. V prvním kolem potřebujete alespoň jeden hlas pro in, poté už potřebujete víc a víc in-hlasů. Je to velmi zajímavá zkušenost, dívat se na porotu, která hodnotí cizí snímky a také ty vaše. Je to dost zajímavé z hlediska feedbacku pro soutěžící fotografy.

Byl jste někdy členem poroty?

Ano, byl jsem členem poroty v Maďarsku, kde je obdoba Czech Press Photo, oni mají Hungarian Press Photo. Seděl jsem v porotě, kde to bylo taktéž veřejné. Lidé se mohli dívat na výsledky na internetu, anebo mohli dokonce přijít do místnosti, být potichu, nenapovídat, byla to velmi zvláštní a zajímavá zkušenost. Když jsem viděl, jak ta porota hlasuje, jak i při posuzování sérií dokáže rozhodnout během desetiny vteřiny o osudu těch fotek/té fotky. Nezlobte se na mě, ale za tak krátký časový úsek, není člověk schopný pořádně vnímat fotku, a tak jsem si řekl „hele, mám já tohle za potřebí?“ Ty fotky jsou moje děti, a tak jsem tohle posuzování vnímal, jako kdyby byly na popravě. Kvůli tomu jsem si řekl, že budu věrný Czech Press Photo a do zahraničních, vyjma World Press Photo, se hlásit nebudu. Ve World Press Photo se mi zadařilo jednou v roce 2017. O dva roky později jsem se vyhecoval a vyšlo to podruhé. Třeba jednou zvládnou i ten hattrick. U Sony World Photography Awards mi přišlo, že

záleží na kvalitě fotky, jako jestli má rozlišení FULL HD, 4K, další technické parametry a detaily, a že nešlo o to, co na té fotce je. Což já s tím svým 6let starým modelem nemůžu vůbec splňovat. Se svým rozlišením 12,8 megapixelů už toho moc nevykouzlím, oproti technice, která má teď běžně techniku full-frame. Obsah tam je, ale ta technika už pokulhává, a proto nejspíš v blízké době zainvestuji do novějšího modelu.

Má Czech Press Photo a World Press Photo stejný postup?

Ano i ne. Pravidla se postupem času mění. Paní Coufalová, která přebrala Czech Press Photo před ¾ roky od paní Mrázkové, která to dělala spoustu let. Paní Mrázková byla jednu dobu porotkyní World Press Photo, potom se s nimi rozešla v nedobrych vztazích a založila Czech Press Photo. Na té soutěži v jejich začátcích bylo úžasné to, že se do ní posílaly vytištěné fotky. To se změnilo až po dlouhé době, před těmi 4 lety, kdy byla soutěž předána paní Coufalové. Když se ještě fotky posílaly ve vytištěné podobě, tak porotci si fotky pohodili na podlahu a vyrazovali. V současné době je problém v nastavení monitorů, barvy snímků se mohou lišit a problém je na světě. U černobílé si člověk taky nemůže být 100%ně jistý, jestli porotci to nevidí se stříbrným odstínem. Tady tento nový postup bývá obhajován tím, že díky němu se stihne projet mnohem více fotek. S tím já osobně nesouhlasím. Začínám být celkově zastáncem tradičních věcí a v tomhle obzvlášť. Paní Veronika Souralová, jakožto ředitelka Czech Press Photo, mne mile překvapila, když se objevila na vyhlásování loňského ročníku World Press Photo v Amsterdamu, kdy mne někdo během ceremoniálu zatahal za košili a pozdravil a byla to právě ona. Přiznala, že se přiletěla inspirovat. Díky tomu, že letos bylo 25. výročí Czech Press Photo, tak udělala ceremoniál, který byl v duchu World Press Photo. Donutil jsem ji, aby byly oceňovány 1., 2. a 3. místa, protože lidé nerozumí pojmu nominace. Je mnohem lepší oceňovat tato místa než jen ty nominované. To je můj názor. Mění se kategorie, moje nejoblíbenější kategorie Umění a zábava už dávno, bohužel, není.

Takže jsou každý rok dané kategorie.

Ano, přesně tak. Také bývá rozdělené fotografie single a série. Ale letos se to zase vrátilo k původní myšlence, a to, že to bude spojené. Takže první místo může vyhrát fotografie single, druhé místo může vyhrát nějaká série. Což je podle mě docela omezující, ale je to takto prostě nastaveno.

Velmi obtížnou záležitostí musí být vybrat finální podobu odesílaného souboru.

Přesně tak. Protože vybrat z toho kvanta fotek.. to je něco hrozného. Já samozřejmě můžu udělat různé typy souborů. Můžu se rozhodnout udělat více dramatický soubor, nebo například veselý či nostalgický soubor. A právě na tom, jak ten soubor sestavíte, neuvěřitelně záleží. Tohle mi dává nejvíce zabrat. O nějakých fotkách vždycky víte, že tam musí být v tom souboru. Na World Press Photo je velmi důležité, aby tam byla nějaká fotka, která se vám zaryje pod kůži a aby si na ni ten porotce vzpomenu. Takže například u těch šachů to byl ten kluk s otevřenou pusou a u handicapovaných sportovců to bylo to přitahování pana Šafránka na kruzích. Přesně takové fotky tam musí být, aby to byl úspěšný soubor. V celém souboru nesmí být slabá fotka. Fotograf nesmí nechat tu porotu usnout nad vašimi fotografiemi. Porota spolu sedí několik dní a nesmí je to přestat bavit. Porota zasedá v Amsterdamu měsíc, což je velmi dlouhá doba a musí to být pro všechny velmi vysilující. Takže musíte být pro porotu něčím zajímavý, jinak vám žádné body nedá.

Jelikož jste byl porotce, tak se chci zeptat, jestli má porota nějaká stanovená kritéria od soutěže, která musí fotografie pro úspěch splnit?

Tak samozřejmě, že každý porotce k tomu přistupuje tak nějak po svém. Alespoň z části. V tom je ten vtip a problém zároveň těchto soutěží. Čím víc je porotců, tím víc je „problémů“. Například letos v CPP bylo 9 porotců, což je obtížnější u takového čísla uspět například se souborem handicapovaných. Ne každému to může sednout a když jich je víc, tak je problém na světě. Aby člověk vyhrál, musí získat většinu hlasů. Znovu opakuji je zvláštní, že se soubory, se kterými jsem uspěl na WPP, tak jsem neuspěl na CPP. Naštěstí já to opravdu nedělám kvůli nějakému úspěchu nebo penězům. Takže se nad tím dokážu vždy jen povznést. Když je porotců 9, musí se výsledky zprůměrovat a fotky se musí líbit alespoň 6-7 porotcům z 9. Pokud by jich bylo méně, například 4, tak je to přeci jen jednodušší. Naopak ve WPP tolik lidí v porotě není. Tam je 9 kol, díky kterým postupně redukuje ten obrovský počet fotek, v prvních třech kolech mají specializovanou porotu 3 lidí na ty podkategorie (sport, atd.), kteří vyselektují ty lepší fotografie, které pak podstoupí právě tu forenzní analýzu kvůli úpravám a až potom je General Jury, což je hlavní porota předsedů 7 lidí, kteří vybírají vítěze. Takže velmi záleží, jak to porotcům sedne. Kdo co preferuje a kdo co ne. Chápu, jsou to jen lidi, něco se jim líbí víc, něco míň. Tudíž jde o subjektivní soutěž, která je dost o štěstí, to bez diskuze.

Znamenají pro Vás tato ocenění hodně?

Jak už jsem říkal, je to pro mne obrovské zadostiučinění, pocta, radost ale na druhou stranu jde i o jakýsi závazek. Teď už na mě mají všichni kolem mě velká očekávání, že z toho v každém ročníku něco určitě bude. Na tom samozřejmě něco je. Ono se říká, že fotograf je tak dobrý podle toho, jakou nejslabší fotku publikoval. Jedna z mých mnoha zásad je, že na vybranou fotku se dívám nejméně půl roku sám a až potom ji publikuji. Nemám to tak, že přijdu z focení a hned ji někam dám (facebook nebo Instagram v současné době). Časem se může stát, že ty fotky se vám mohou přestat líbit, přestanou na vás působit. A tím, že jsem perfekcionista, tak ta fotka na mne musí působit vlastně furt. Až když já osobně mám z fotografie husí kůže i třeba po půl roce, tak jsem spokojený.

Máte nějaký projekt/soubor, na který jste nejvíc pyšný?

Všechno to jsou moje děti, takže se dá říct, že je mám rád všechny stejně. Opravdu nerad bych si vybíral jeden konkrétní. Hrozně rád jsem fotil pana Šafránka, díky němu jsem poznal jeho blízké okolí, rodinu, manželku a děti, párkrát do roka se navštěvujeme. Nikdy svojí fotkou nechci nikomu ublížit, tudíž musím přemýšlet nad tím, co zveřejním. Je to i o tom dialogu s lidmi. Je mezi tím tenká hranice, co by mohlo být diskutabilní a co ne. Paradoxně vždycky, když to někdo hodně řeší, to uveřejňování, tak s nimi ty fotky stojí za nic. Většinou když jsou lidi na pohodu, tím pádem jsou i ty fotky na pohodu.

Proč černobílá?

Barva zbytečně odvádí pozornost, a právě černobílá upozorňuje na obsah fotografie. Samozřejmě neříkám, že 1 fotka z 20 není lepší v barvě. Tématům, která si vybírám, tak nějak sluší ta černobílá a hodí se k nim. Černobílá šachovnice, smrt – pohřby, senioři – stáří, handicapovaní také určitým způsobem.

Takže vy si ty fotoprojekty vybíráte podle toho, co je vám blízko?

Ano. Vybírám si i projekty podle toho, co mne jako člověka zajímá a normálně jsem se k tomu nedostal. Například to, že jsem se teď nějakou dobu pohyboval mezi handicapovanými, tak to mi dalo hrozně moc. Spousta lidí mezi námi je taková, že si hrozně rádi stěžují na nadávají vlastně na cokoliv. Velmi rádi „hypochoondrují“, že je něco bolí a podobně. Ti lidi, kteří mají právo si stěžovat, ti co nemají ruce a nohy, tak ti lidi mají tu odvahu si na sebe dát výstroj, boxerské rukavice, speciální postroje, jen proto, aby mohli sportovat. Při takovýchto

momentech si člověk řekne „zkus si ještě někdy na něco stěžovat“. Stává se mi pravidelně, že po focení s handicapovanými lidmi odcházím naprosto dojatý a dobitý pozitivní energií. Pro mne to je povolený doping. Chci i letos zůstat právě u této tematiky, ale ne proto, že jsem s tímto tématem už někdy uspěl, ale právě proto, že mne to nabíjí neuvěřitelnou energií. Handicapovaní sportovci jsou za fotografování velmi rádi. Chtějí, aby se jejich příběh dostal někam dál. Například jsem byl vloni v říjnu na třídenním soustředění handicapovaných sportovců na Máchově jezeře, kde jsem jim ukazoval fotky a popisoval okolnosti. Na tom soustředění nebyl jediný handicapovaný, který by se divil, proč je fotím anebo s tím měl jakýkoliv problém. Všichni byli nadšení a říkali, že to je super, aby lidé viděli, že nějaké postižení může znamenat konec života. I sám pan Šafránek řekl, že mu handicap víc dal než-li vzal. Je neuvěřitelné, že ti lidé nějakým způsobem žili, ten život měli nějaký a až ten handicap jim otevřel oči a navedl je na tu správnou cestu. Výhodou WPP je ta komunikace napříč celým světem. Jak by se mi jinak podařilo mít vystavené fotky po celém světě a mít miliony a miliony návštěvníků výstav plus zhlédnutí fotosouborů na internetu. Nedávno mi přišla fotka z Turecka, kde byla výstava a na moje fotky se právě dívá člověk na vozíčku. I kdyby to mělo pomoci „jen“ jemu a ukázat, že to všechno jde, tak to za to přece stojí. A nepotřebujete žádné peníze, jen ten pocit zadostiučinění. To je to, co já tomu světu, můžu nabídnout.

Nepřemýšlel jste někdy nad vlastní výstavou jen svých fotek?

Přemýšlel, ale nikdy jsem žádnou neměl a nejspíš ani nikdy mít nebudu. Je to spousta zařizování a mě to za to asi ani nestojí. Abych si potřeboval udělat jméno na to, že jsem byl dvakrát druhý na WPP, to opravdu ne.

Jaká jsou vaše kritéria pro vaši úspěšnou fotku?

Čím dál jsou přísnější. Když jsem začal, tak během prvního roku jsem hodně chodil za rodiči, kteří tomu rozumí. Toho jsem rychle nechal a začal jsem se učit pořádně sám. Jsem na sebe čím dál přísnější a snažím se posouvat tu laťku výš a výš, takže je to vlastně těžší, těžší a těžší, ale ono to jinak prostě nejde. Člověk se musí furt někam posouvat a nestát na místě.

Jak dlouho strávíte výběrem finálních fotografií do souborů a následnou postprodukcí u jednotlivých fotek? Fotíte černobíle rovnou na fotoaparátu?

Ne, černobíle rovnou během focení nefotím. To jsem ani nezkoušel. Do černobíle to upravuju velmi rychle přes Photoshop. Ve Photoshopu asi neumím tak, jak bych chtěl. Vlastně ani nechci, aby mě to potom nějak svádělo na nějaké složitější úpravy, což prostě nechci. S celkovou úpravou fotek si moc nahraji, dávám tomu tak 5-10 minut. Buď tam ten příběh a emoce jsou hned, anebo to není dobrá fotka. Pokud to tam není, tak to tam žádným způsobem nevyčarujete. Když někde fotím celý den, tak nafotím stovky fotek, které následně proberu, vyjde mi cca 50 a z těch pak publikuji třeba 5. Jsem schopný vytěžit z minima maximum. Pokud jedu fotit nějakého člověka při něčem, tak s ním nemusím trávit týdny nebo měsíce. Stačí pár setkání, ze kterých se snažím vytěžit ty nejlepší fotky. Když jdu fotit, tak jdu opravdu jen fotit a soustředím se pouze na fotografování. Přepnu se do tzv. fotografického módu a snažím se udělat ten nejlepší výkon.

Takže letos jste žádný soubor fotek neodeslal do World Press Photo?

Letos ne. Před 3 lety to byly šachy, před rokem to byli handicapovaní sportovci, letos si dávám pauzu. Pochopil jsem, že typicky česká témata nemůžou zaujmout světové porotce. Soubor fotek musí být internacional, aby zaujal mezinárodní porotce. Proto jsem odeslal Šachy, protože jsou světové, stejně jako handicapovaní lidé/sportovci. Předtím jsem posílal například soubory z taneční zábavy seniorů, ale to porotu bohužel vůbec nezaujalo. Už v sobě mám brzdu, díky které vím, co poslat a co neposlat. Momentálně World Press Photo vyřazuje velmi přísně, i na základě toho, když vyretušujete jakoukoliv nesrovnalost, třeba jen tečku, tak jste hned diskvalifikován, a to na 5 let dopředu. Nově mají forenzního analytika, který kontroluje každý detail fotografií. Toto nové pravidlo se zavedlo proto, že někteří fotografové jednoduše podváděli a dělali dost velké úpravy. Kvůli tomu bylo těžké rozeznat, co by za úpravy mohlo být povolené a co ne, tudíž to sjednotili a neberou žádné úpravy. Je s tím vším docela práce, takže pokud nemám silný soubor, který má šanci uspět, tak to do World Press Photo nepošlu, ale pošlu to „jen“ do Czech Press Photo. Je to zvláštní, ale soubory, které neuspějí na Czech Press Photo, uspějí na World Press Photo a naopak.

Uzávěrka na World Press Photo byla tedy kdy?

Pravidelně bývá během prvního týdne v lednu nového roku.

Je možnost vidět na nějakém webovém portálu všechny poslané soubory?

Všechny poslané určitě ne, na stránkách bývají zveřejňovány nominované snímky/série a potom v Amsterdamu na vyhlášení vám řeknou, že jste se umístil na takovém a takovém místě. V Amsterdamu to je každoroční velká akce, na kterou přijede sám nizozemský princ a princezna. Jde o úžasnou záležitost. V současné době plánují, že z toho udělají televizní přenos, který by šel po celém světě, stejně jako například vyhlášení Oscarů. V Amsterdamu to je proto, že World Press Photo tam má sídlo, koná se tam premiérová výstava v kostele na náměstí a poté výstava putuje do 100 měst po celém světě. V současné době končí výstavy (únor) z předchozího ročníku, výstava opravdu putuje celý rok. Celý rok je asi 110 výstav s tím vašim souborem na obrovských panelech. Já osobně nepotřebuji žádnou velkou reklamu, o to víc mám potom času na věci, které mne naplňují a nedělám to kvůli penězům a slávě. Já to vlastně vůbec nepotřebuju, je to samozřejmě hezké, když člověk vidí, že se to lidem líbí, ale mně potěší jakýkoliv zájem o mé fotky. Například před rokem mi napsala nějaká babička/starší paní na Messenger, že jednu šachistku z mého šachového souboru fotek si vytiskla a dala si jí na svůj noční stolek, aby ji pokaždé co se ráno probudí, uviděla a měla tak hezčí den. Přesně tohle pro mne znamená víc než nějaký úspěch po světě. Já vždycky a s oblibou říkám „ty nejkrásnější věci na světě jsou zadarmo“. Samozřejmě bych lhal, kdybych tvrdil, že mě ten úspěch nepotěšil, ale já se za každou cenu neženu za úspěchem. Mám stanovené své základní hodnoty, kterých se nehodlám vzdávat.

Jsou ve World Press Photo nějaká finanční ohodnocení pro vítěze?

Ne, World Press Photo je zadarmo, což je docela zábavné. Samozřejmě pro celkového vítěze hlavní kategorie, tam nějaké finanční ohodnocení určitě bude. Do této kategorie se asi nejspíš nikdy nedostanu, protože tam většinou soutěží snímky, zachycující nějaký politický, válečný nebo enviromentální problém současného roku. Je tam totiž více podkategorií, ve kterých soutěžím právě já. Je známo, že fotografové z Česka jsou a patrně i budou nadále úspěšní v kategorii Sport, což je logické, protože jsme národ sportovců. Po soutěži následuje 3 denní festival, na kterém jsou různé přednášky od různých fotografů z různých koutů světa. Stojím si za jedním, a to že pokud se vydá reportážní fotograf fotit do válečné země, nenafotí to nikdy tak dobře, jako místní fotografové. Ty věci potom působí tak silně, že ta atmosféra z toho snímku přímo křičí. To je důvod, proč já fotím naše české záležitosti, protože i díky tomu, že znám tu českou národu, tak ten detail může být potom rozhodující. Kdybych jel například fotit na Kubu, tak přivezu krásné, barevné fotky, ale jak se já snadněji sžiju s těmi místními lidmi, to bych tam musel pobýt mnohem delší chvíli než by si na mě zvykli.

Do World Press Photo musí přicházet tisíce a tisíce fotek.

Paradoxně to je omezenější než například do soutěží jako Sony Award a podobně. Do World Press Photo mohou posílat pouze profesionální fotografové, kteří se prokážou průkazem. Amatérští fotografové tedy posílat fotky do WPP nemohou. I přesto tam každoročně dochází přes 80 000 fotografií. Naopak právě do Sony Awards chodí i přes půl milionu fotografií, díky tomu, že tam mohou posílat i amatérští fotografové. I těch 80 000 je spousta, to si potom člověk říká, jak je možné, že se to vůbec podařilo, dostat se na nějakou nominovanou nebo vyšší příčku. V začátcích soutěže se do ní posílalo například jen 10 000 fotek.

Kolikrát jste se setkali s panem Šafránkem?

Myslím si, že čtyřikrát, pětkrát maximálně, za účelem focení. Společně jsme nafotili stovky, spíš tisíce fotek. Většinou byla nejlepší ta první z toho daného okamžiku, což je logické. Vy něco vidíte, co ve vás vyvolá určitou emoci a zážitek, a tak to hned vyfotíte. Pak už je to pozdě a není to ono. 90% fotek je ten první moment.

Jak jste se dostal k focení dětského šachového turnaje?

Kamarád mi dal tip, jehož syn ty šachy hraje. Nejdřív se mi do focení děti nechtělo, ale nakonec to bylo víc než dobré. Děti hrající šachy jsou hodně takové uvědomělé, jsou inteligentní, určitým způsobem i dospělé. Měl jsem strach z rodičů, aby jim to náhodou nevadilo, ale nakonec byli i oni rádi, že budou mít hezkou fotku svého dítěte.

Jakou roli má podle vás fotograf pro společnost?

Tuto otázku slýchávám stále častěji. Poslední dobou stále častěji slýchám názor mnohých i renomovaných fotografů, že fotografie jako taková ustupuje a má stále menší sílu něco změnit. Já si to nemyslím. Žijeme v době, kdy se z mého pohledu komunikuje stále více obrazově, převládá stále více audio-vizuální sdělování informací. Slovo bývá mnohdy devalvováno, přestává mít váhu. Kdosi moudrý nedávno vyřkl větu, která mi utkvěla v paměti, a sice, že "Dnešní společnost stále více sklouzává od prožitků k zážitkům a od diskuze ke žvanivosti". Naprosto s tím souhlasím a cítím to úplně stejně. A přesně zde je podle mě prostor pro vyjadřovací schopnost fotografie. Fotografie totiž zobrazuje a zachycuje skutečnost takovou, jaká doopravdy je. Hodně samozřejmě záleží i na tom, co konkrétně daný fotograf zvětšuje. Já se zaměřuji na ten nejběžnější život. Svým objektivem nejčastěji zachycuji silné okamžiky obyčejných lidí a jejich prostřednictvím se snažím demonstrovat známé rčení, že ty nejkrásnější okamžiky jsou v životě zadarmo, a tedy dostupné de facto každému. Beze slov tak poukazují

na prožitky, které se před lidmi otevírají ve chvíli, kdy se na chvíli zastaví, třeba pohledem na některou z mých fotografií, a uvědomí si co je v životě opravdu důležité. Svým způsobem tak vlastně potvrzuji tu předchozí větu o současné společnosti. Zároveň si myslím, že tak i žiji. Věřte mi, že mezi nejkrásnější okamžiky každého všedního dne patří chvíle, kdy svoji 4letou dceru doprovázím do školky, vedeme se za ruku a hezky si spolu povídáme. I tím, že si uvědomuji, že tyto okamžiky nebudou trvat věčně, prožívám je naplno a s krásným pocitem u srdce. A jsou to právě takovéto okamžiky, které se snažím "zastavit" a zvěčnit díky fotoaparátu. Čas letí neúprosně rychle a mnozí z nás si v tom spěchu nedokážeme tuhle důležitou skutečnost uvědomit. Ty nejsilnější momenty nám tak díky tomu unikají. Chci dát prostřednictvím svých fotografií šanci si to uvědomit a vážit si v životě i těch momentů, které mnohým připadají "tuctové". Takto chápu v poslední době stále více poselství mých fotografických projektů. Takto jednoduše, netřeba v tom hledat vědu. Vždyť v jednoduchosti je síla.

Soutěžní kategorie World Press Photo

V průběhu let se soutěžní kategorie soutěže měnily, hlavně kvůli změnám způsobu, jakým média prezentovala fotografie veřejnosti. Na počátku soutěže se jednalo o pár základních kategorií, a to **Zprávy** (News), **Sport** (Sports), **Vlastnosti** (Features) a **Obrazové příběhy** (Picture Stories). V průběhu 70. let se **Vlastnosti** (Features) rozdělily na **Vlastnosti zpravodajské** (News Features) a **Vlastnosti reportážní** (General Features). Průběžný vývoj vyvrcholil v roce 1975, kdy bylo ustanoveno 10 základních soutěžních kategorií, které s určitými změnami názvu nebo zaměřením, přetrvaly do dnes. V průběhu dekad se také objevovaly jednorázové ceny, jako například cena za nejlepší fotografii na téma mír, pokrok a humanismus v roce 1975.⁸⁹

V současné době soutěž World Press Photo vyhlašuje hlavní cenu za první tři místa v kategorii Nejlepší fotografie daného roku (World Press Photo of the Year), společně s nejlepšími vizuálními fotožurnalistickými díly, a předává ceny za nejlepší vizuální příběhy v 8 kategoriích:

- **Současné problémy** (Contemporary Issues)
- **Životní prostředí** (Environment)
- **Obecné zprávy** (General News)
- **Dlouhodobé projekty** (Long-Term Projects)
- **Příroda** (Nature)
- **Portréty** (Portraits)
- **Sport** (Sports)
- **Přímé zprávy** (Spot News)

Dle oficiálního webu World Press Photo je rozdělení a detailní informace o kategoriích následující:

Současné problémy (Contemporary Issues)

Oficiální web Jednotlivé fotografie nebo série fotografií, dokumentující kulturní, politické nebo sociální otázky, jež ovlivňují jednotlivce nebo celou společnost.

- Všechny jednotlivé fotografie musely být pořízeny v roce 2019.
- Všechny série musí být vyfotografovány v roce 2018 nebo 2019.

---

⁸⁹ „About us“ Worldpressphoto.org (online) [cit. 22.6.2020]. Dostupné z: <https://www.worldpressphoto.org/About-us/37373>.

- Alespoň jedna fotografie v sérii musí být pořízena v roce 2019 nebo poprvé zveřejněna v roce 2019.
- Série mohou obsahovat 2 až 10 fotografií.
- Všechny fotografie (jednotlivé fotografie nebo série), které byly pořízeny v roce 2019, mohou mít nárok získat cenu Fotografie roku.
- Všechny série mohou získat cenu Série roku.

Životní prostředí (Environment)

Jednotlivé fotografie nebo série fotografií dokumentující lidský dopad, pozitivní nebo negativní, na životní prostředí.

- Všechny jednotlivé fotografie musely být pořízeny v roce 2019.
- Všechny série musí být vyfotografovány v roce 2018 nebo 2019.
- Alespoň jedna fotografie v sérii musí být pořízena v roce 2019 nebo poprvé zveřejněna v roce 2019.
- Série mohou obsahovat 2 až 10 fotografií.
- Všechny fotografie (jednotlivé fotografie nebo série), které byly pořízeny v roce 2019, mohou mít nárok získat cenu Fotografie roku.
- Všechny série mohou získat cenu Série roku.

Obecné zprávy (General News)

Jednotlivé obrázky nebo příběhy poskytující reportáž o aktuálních tématech a jejich následcích.

- Všechny jednotlivé fotografie a série musely být pořízeny v roce 2019.
- Série mohou obsahovat 2 až 10 obrázků.
- Všechny jednotlivé fotografie mohou mít nárok na cenu Fotografie roku.
- Všechny série mohou mít nárok na cenu Série roku.

Dlouhodobé projekty (Long-Term Projects)

Projekt na jedno téma, který byl fotografován po dobu nejméně tří různých let.

- Projekty musí obsahovat 24-30 fotografií.
- Přihláška musí obsahovat fotografie alespoň ze tří různých let a během roku 2019 musí být pořízeny minimálně čtyři snímky.
- Všechny fotografie pořízené v roce 2019 budou mít nárok na cenu Fotografie roku.

- Všechny série mohou mít nárok na cenu Série roku.

Příroda (Nature)

Jednotlivé fotografie nebo série fotografií ukazující flóru, faunu a krajinu v jejich přirozeném prostředí.

- Všechny jednotlivé fotografie musely být pořízeny v roce 2019.
- Všechny série musí být vyfotografovány v roce 2018 nebo 2019.
- Alespoň jedna fotografie v sérii musí být pořízena v roce 2019 nebo poprvé zveřejněna v roce 2019.
- Série mohou obsahovat 2 až 10 fotografií.
- Všechny fotografie (jednotlivé fotografie nebo série), které byly pořízeny v roce 2019, mohou mít nárok získat cenu Fotografie roku.
- Všechny série mohou získat cenu Série roku.

Portréty (Portraits)

Jednotlivé fotografie nebo série jednotlivců nebo skupin na portrétovaných nebo pózovaných fotografiích.

- Všechny jednotlivé fotografie musely být pořízeny v roce 2019.
- Všechny série musí být vyfotografovány v roce 2018 nebo 2019.
- Alespoň jedna fotografie v sérii musí být pořízena v roce 2019 nebo poprvé zveřejněna v roce 2019.
- Série mohou obsahovat 2 až 10 fotografií.
- Všechny fotografie (jednotlivé fotografie nebo série), které byly pořízeny v roce 2019, mohou mít nárok získat cenu Fotografie roku.
- Všechny série mohou získat cenu Série roku.

Sport (Sports)

Jednotlivé fotografie, série fotografií nebo portfolia, zachycující individuální nebo týmové sporty.

- Všechny jednotlivé fotografie a série fotografií musely být pořízeny v roce 2019.
- Alespoň jedna fotografie v sérii musí být pořízena v roce 2019 nebo poprvé zveřejněna v roce 2019.
- Série mohou obsahovat 2 až 10 fotografií.

- Všechny fotografie (jednotlivé fotografie nebo série), mohou mít nárok získat cenu Fotografie roku.
- Všechny série mohou získat cenu Série roku.

Přímé zprávy (Spot News)

Jednotlivé fotografie nebo série fotografií svědčící o aktuálních okamžicích nebo okamžitých událostech.

- Všechny jednotlivé fotografie a série musely být pořízeny v roce 2019.
- Série mohou obsahovat 2 až 10 fotografií.
- Všechny fotografie (jednotlivé fotografie nebo série), mohou mít nárok získat cenu Fotografie roku.
- Všechny série mohou získat cenu Série roku.⁹⁰

Soutěžní kategorie Czech Press Photo

Ocenění je každoročně, kromě již zmíněného ročníku 1996, udělováno českým a slovenským fotografům v osmi kategoriích, které budou blíže popsány v další podkapitole. Do těchto osmi kategorií patří: Aktualita, Reportáž, Lidé, o nichž se mluví, Sport, Každodenní život, dále Portrét, Příroda a životní prostředí a Umění. Každá z kategorií je rozdělena na samostatný snímek, tedy single, a na fotografickou sérii. Jde o téměř totožné kategorie, do kterých je rozděleno i World Press Photo.⁹¹

Dle oficiálního webu Czech Press Photo je rozdělení a detailní informace o kategoriích následující:

Aktualita (single / série)

Zpravodajské události – jedná se o zpravodajské snímky neočekávaných událostí, na kterou se fotograf nemohl předem připravit. Je možné poslat pouze fotografie z aktuálního ročníku – tedy pořízené od 1.10.2018 do 30.9. 2019.

Reportáž (single / série)

Reportážní fotografie popisuje a zobrazuje skutečnosti na základě konkrétních faktů získaných přímou účastí nebo pozorováním dané události. Fotograf měl možnost se na událost

---

⁹⁰ „About us“ Worldpressphoto.org (online) [cit. 22.6.2020]. Dostupné z: <https://www.worldpressphoto.org/About-us/37373>.

⁹¹ „Pravidla“ Czechphoto.org (online). [cit. 23.6.2020]. Dostupné z: <https://www.czechphoto.org/cpp/pravidla/>.

předem připravit. Je možné poslat pouze fotografie z aktuálního ročníku – tedy pořízené od 1.10.2018 do 30.9.2019.

Každodenní život (single / série)

Fotografie, které zaznamenávají každodenní činnosti. V této kategorii je možné přihlásit série přesahující jeden ročník – fotografie mohou být pořízeny v období od 30.9.2017, ale alespoň jedna fotografie spadá do období od 1.10.2018 do 30.9.2019 s podmínkou, že snímky nebyly již do soutěže přihlášeny v předchozích ročnících.

Umění a kultura (single / série)

Reportáž nebo dokument z uměleckého prostředí. Interakce člověka v kulturním prostředí. Umění je námětem pořízené fotografie, nejedná se o uměleckou fotografii. V této kategorii je možné přihlásit série přesahující jeden ročník soutěže – fotografie mohou být pořízeny v období od 30.9.2017, ale aspoň jedna fotografie spadá do období od 1.10.2018 do 30.9.2019 s podmínkou, že snímky nebyly již do soutěže přihlášeny v předchozích ročnících.

Sport (single / série)

Sportovní fotografie zahrnuje všechny druhy sportů od vrcholového po amatérský. Akce, adrenalin, vrcholový i amatérský sport. Je možné poslat pouze fotografie z aktuálního ročníku – tedy pořízené od 1.10.2018 do 30.9.2019.

Portrét (single / série)

Portréty pro titulní strany, rozhovory, reportážní i stylizované portréty. Je možné poslat pouze fotografie z aktuálního ročníku – tedy pořízené od 1.10.2018 do 30.9.2019.

Člověk a životní prostředí (single / série)

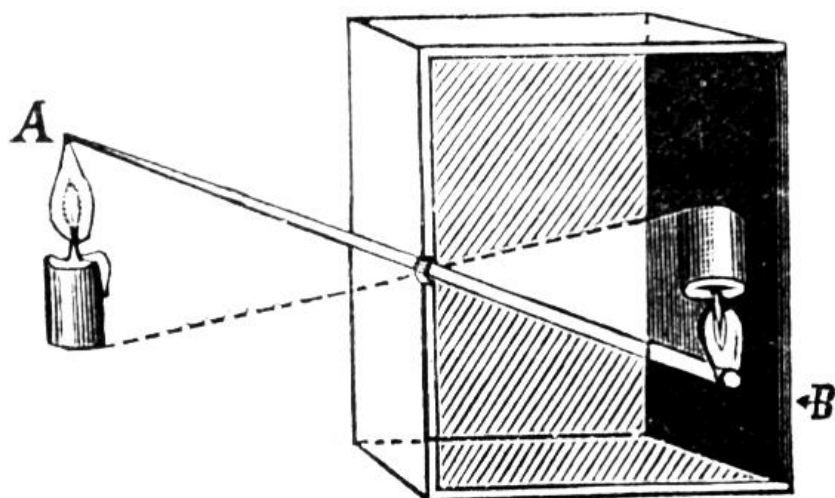
Tato kategorie reflektuje vliv člověka na životní prostředí. Pro wildlife fotografie je určena samostatná soutěž Czech Nature Photo. V kategorii je možné přihlásit série přesahující jeden ročník. Fotografie mohou být pořízeny v období od 30.9.2017, ale aspoň jedna fotografie spadá do období od 1.10.2018 do 30.9.2019 s podmínkou, že snímky nebyly již do soutěže přihlášeny v předchozích ročnících.

Lidé, o kterých se mluví (single / série)

Fotografie zobrazují známé osobnosti z politického či veřejného života. Je možné poslat pouze fotografie z aktuálního ročníku – tedy pořízené od 1.10.2018 do 30.9.2019. Titul

“Fotografie roku” je hlavní cenou soutěže, který je udělen fotografii, kterou mezinárodní porota soutěže hodnotí nejvýš z hlediska novinářských kvalit (aktuálnosti, informativnosti, výmluvnosti, pohotovosti), má vynikající úroveň estetickou a symbolizuje závažné téma.

Obrazové přílohy

Obr. 1 Princip camery obscury (zdroj: <https://www.milujemefotografii.cz/experiment-camera-obscura-kdyz-zatemnite-mistnost>)

Obr. 2 Historicky první dochovaná fotografie – Podhled z okna (zdroj: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/prvni-fotka-v-dejinach-vznikala-osm-hodin-pres-stolet-se-skryvala-na-pude.A100927_184532_zahranicni_aha)

Obr. 3 Jedna z vítězných fotografií Michaela Hankeho ze série Šachové turnaje mládeže z roku 2017, (zdroj: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2049032-hanke-aneb-foti-cela-rodina-vystava-nabizi-snimky-z-world-press-photo>)

Obr. 4 Jedna z vítězných fotografií Michaela Hankeho ze série Nikdy ho neviděli brečet z roku 2019 (zdroj: https://www.denik.cz/ostatni_kultura/michael-hanke-fotim-aby-po-mne-neco-zustalo-20190221.html)